

อุทกภัยกับการประสานการช่วยเหลือในปี 2538

บทที่ 1

1. บทนำ

น้ำที่ช่วยฆ่าเอาเรือใบขวาง เป็นคำสุภาชิตโบราณที่ยังสามารถนำไปใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย และเป็นสภาคิตที่เป็นลัทธิธรรม น้ำเป็นวัสดุที่สิ้นเปลืองถ่ายเทไปตามความลาดเอียงของพื้นที่ น้ำเป็นวัสดุที่มีคุณค่าแก่การดำรงชีวิตานโลกนี้ น้ำมีคุณอันมหัศจรรย์ แต่ในขณะเดียวกันก็มีโทษอันมหัศจรรย์เช่นเดียวกันมนุษย์จึงทำทุกอย่างที่สามารถทำให้น้ำนั้นเกิดประโยชน์ให้มากที่สุด ไม่ว่าจะทำให้ทุกชีวิตานโลกนี้ดำรงชีพอยู่ได้ หรือนำน้ำมาทำทำให้เกิดพลังงานให้แก่มนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยการบังคับการไหลของน้ำให้เหมาะสมกับการทำให้เกิดพลังงานนั้น ๆ แต่ในขณะเดียวกันถ้าไม่สามารถควบคุมดูแลการไหลของน้ำให้ดี น้ำก็จะเป็นโทษแก่มนุษย์อย่างมาก จึงเข้าทวนองสุภาชิตโบราณที่กล่าวข้างต้นว่า "น้ำช่วยฆ่าเอาเรือใบขวาง" นั้นหมายถึงว่า เมื่อมีปริมาณน้ำมากเกินไปนั้นจะต้องไหลลงสู่ที่ต่ำโดยธรรมชาติ เมื่อไม่สามารถควบคุมหรือสกัดกั้นการไหลของน้ำได้ น้ำนั้นก็ไหลอย่างรุนแรง และหาความเสียหายให้แก่สิ่งต่าง ๆ ที่ขวางกั้นกระแส น้ำก็จะทำลายกัดกร่อนให้สิ่งที่ขวางกั้นเสียหายไปภายในเวลาอันรวดเร็ว และตรงกันข้ามหากเมื่อขาดแคลนน้ำก็จะก่อให้เกิดความแห้งแล้ง ทำให้สิ่งที่มีชีวิตไม่สามารถดำรงอยู่ได้

ตามธรรมชาติ แหล่งน้ำผิวดินเกิดขึ้นเนื่องจากฝนตกลงบนผิวโลก น้ำฝนที่ตกลงสู่ผิวโลกนี้ บางส่วนระเหยกลับไปสู่บรรยากาศ บางส่วนซึมลงสู่ดิน และส่วนที่เหลือก็จะเกิดขังนองอยู่ตามพื้นดินแล้วไหลลงสู่ที่ต่ำกว่าด้วยแรงดึงดูดของโลก แรงของน้ำนี้สามารถกัดเซาะดินให้เป็นร่องน้ำเล็ก ๆ และขนาดใหญ่อื่น ๆ เป็น ลำธาร แคว และจนกระทั่งเป็นแม่น้ำในที่สุด แม่น้ำทุก ๆ สายานโลกจึงมีต้นน้ำ เริ่มต้นในบริเวณเทือกเขาสูง ไหลลงสู่ที่ราบตามสภาพภูมิประเทศ และไหลผ่านที่ราบลงสู่ทะเล มหาสมุทร ในกรณีที่สภาพภูมิประเทศไม่เอื้ออำนวยให้น้ำที่ขังอยู่ไหลลงสู่ที่ต่ำกว่าได้ บริเวณนั้นก็เกิดสภาพเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติในลักษณะของ ท้อง ึง ทะเลสาบ

พื้นที่ใดก็ตามหากมีน้ำเกินความพอดีก็จะเกิดภัยขึ้นอย่างที่เราเรียกว่าน้ำท่วมหรืออุทกภัย ตามหลักการของชลประทานได้กำหนดไว้ว่า น้ำนั้นเกิดจากฝนตกลงมาบนพื้นดิน และ

พื้นน้ำ ส่วนที่ตกลงพื้นดินก็จะไหลจากที่สูงลงมายังที่ต่ำแล้วไหลลงสู่แอ่งน้ำ คูแม่ น้ำลาดลอง และไหลลงทะเลมหาสมุทรในที่สุด ถ้าปริมาณน้ำที่อยู่ในแหล่งน้ำที่เป็นด้วย หนอง คลอง บึง หรือแม่น้ำ มีปริมาณน้ำที่พอดี ศัพท์ทางชลประทานจะเรียกว่า น้ำท่า แต่ถ้าน้ำนั้นมีปริมาณมากจนเอ่อท่วมแหล่งน้ำ เช่น แม่น้ำ ลาดลอง คนไทยโบราณเรามักเรียกว่า น้ำนองตลิ่ง แล้วก็ก่อให้เกิดประเพณีต่าง ๆ เกี่ยวกับน้ำตามมา และขณะเดียวกันสภาพน้ำเองตลิ่งก็จะทำให้เกิดเรือสวนไวนา มีอายุคัมภีร์ ทำให้ผลิตผลทางเกษตรอุดมสมบูรณ์ไปด้วย

ถ้าวันปีไหนมีฝนฟ้าตกทุกทำให้มีปริมาณน้ำฝนมาก น้ำที่ตกลงมา เอ่อขังอยู่ในแหล่งน้ำต่าง ๆ มีปริมาณมาก และไม่สามารถไหลลงไปยังแหล่งอื่นได้ทัน ก่อให้เกิดน้ำท่วมซึ่งและมีการไหลของกระแสน้ำรุนแรง ปีนั้นก็จะเกิดสภาพน้ำท่วมแล้วหาความเสียหายให้แก่ชีวิตทรัพย์สิน เรือสวนไวนา เราเรียกอันตรายจากน้ำนั้นว่า "อุทกภัย"

อุทกภัย คือ ปรากฏการณ์ที่ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำมีมากเกินไปกว่าที่แหล่งน้ำจะสามารถรับและระบายออกสู่ที่ต่ำกว่าได้ตามปกติ จึงล้นขึ้นไหลท่วมบนพื้นดินบริเวณริมแหล่งน้ำ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ อุทกภัยในสภาพของน้ำท่วมสามารถจำแนกตามลักษณะของการเกิดได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. น้ำท่วมที่เกิดเป็นระยะๆ หมายถึง สภาพที่น้ำท่วมบริเวณโดยบริเวณหนึ่งเกือบทุก ๆ ปี ในฤดูน้ำหลาก เนื่องจากแหล่งน้ำในบริเวณนั้นไม่สามารถรับปริมาณน้ำที่ไหลสู่บริเวณนั้นได้เพียงพอ พื้นที่เป็นบริเวณนี้มักจะเป็นที่ราบลุ่มใกล้ปากแม่น้ำ
2. น้ำท่วมที่เกิดจากความผิดปกติทางธรรมชาติ คือ น้ำท่วมในบริเวณพื้นที่ที่โดยปกติแหล่งน้ำในบริเวณนั้นสามารถรับปริมาณน้ำที่ไหลสู่บริเวณนั้นได้เพียงพอในฤดูน้ำหลาก แต่เนื่องจากปรากฏการณ์ผิดปกติทางธรรมชาติ เช่น ปริมาณฝนตกที่เกิดหนึ่งครั้งในรอบหลาย ๆ ปี หรือน้ำจากแหล่งน้ำอื่น ๆ ไหลเข้าสู่แหล่งน้ำนั้นมากผิดปกติ จนกระทั่งแหล่งน้ำไม่สามารถรับปริมาณน้ำนั้นได้ จึงเกิดสภาพน้ำไหลท่วมบริเวณพื้นที่ที่ไม่พบสภาพเช่นนี้บ่อยนัก
3. น้ำท่วมที่เกิดจากอุบัติเหตุ ปัจจุบันนี้มนุษย์ได้พัฒนาแหล่งน้ำโดยการสร้างเขื่อนเพื่อทำหน้าที่เขื่อนมีสภาพเป็นอ่างเก็บน้ำสำหรับเก็บกักน้ำไว้ใช้เพื่อกิจการต่าง ๆ ในบางกรณี เนื่องจากเขื่อนเกิดสภาพชำรุดทรุดโทรม หรือเนื่องจากปรากฏการณ์ผิดปกติทางธรรมชาติมีปริมาณน้ำไหลเข้าสู่อ่างเก็บน้ำมากเกินไปกว่าที่อ่างเก็บน้ำและเขื่อนจะสามารถรับได้ เขื่อนจึงพังทลายทำให้พื้นที่ในอ่างเก็บน้ำไหลสู่บริเวณท้ายน้ำของเขื่อนท่วมบริเวณพื้นที่ต่าง ๆ

น้ำท่วมที่เกิดจากเหตุต่าง ๆ กันจึงได้กล่าวมาแล้วนี้ ประกอบกับ ลักษณะของแหล่งน้ำบนแต่ละพื้นที่มีลักษณะต่างกัน และปริมาณน้ำที่ไหลบ่าท่วมก็แตกต่างกัน ทำให้สภาพน้ำท่วมบนแต่ละพื้นที่ และแต่ละครั้งไม่เหมือนกัน ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจึงแตกต่างกัน ดังนั้น โครงการบรรเทาอุทกภัยจึงมักจะต้องมีการศึกษาความเหมาะสมทางเศรษฐศาสตร์ประกอบด้วย เพื่อให้โครงการให้ผลประโยชน์ที่คุ้มค่าที่สุด ด้วยเหตุที่ประเทศไทยเราจึงได้มีการศึกษาค้นคว้า และพัฒนาการใช้น้ำที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การก่อสร้างเขื่อนเพื่อกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตร เช่น เขื่อนชัยนาท เขื่อนพระปรัมา (เขื่อนนเรศวร) สำหรับการกักเก็บน้ำเพื่อพลังงาน ได้แก่ การสร้างเขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนศรีนครินทร์ เขื่อนวชิราลงกรณ์ และเขื่อนอุบลรัตน์ เป็นต้น ซึ่งเขื่อนเหล่านี้ใช้น้ำที่กักเก็บไว้ทำให้อิทธิพลมาใช้เป็นพลังงานไฟฟ้า นอกจากนั้นยังเป็นสิ่งที่ช่วยมิให้น้ำไหลรุนแรงทำ ความเสียหายอีกทางหนึ่งด้วย แต่การก่อสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำไม่สามารถก่อสร้างได้ทุกพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องจาก ราคาค่าก่อสร้างสูง และบางแห่งก็อาจทำให้เกิดภาวะไม่สมดุลย์ทางธรรมชาติ และบางแห่งก็มีการคัดค้านการก่อสร้าง จึงทำให้พื้นที่ของประเทศไทยอีกเป็นจำนวนมากไม่สามารถที่จะกักเก็บน้ำเอาไว้ในฤดูฝนเพื่อให้เกิดประโยชน์ดังกล่าวได้จึงจำเป็นต้องปล่อยน้ำไหลไปตามธรรมชาติ และก่อให้เกิดอุทกภัย ทำความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินอยู่เสมอทุกปี

2. สภาพปัญหา

การศึกษาเรื่องของอุทกภัยถือว่ามีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในภาวะปัจจุบันที่สภาพป่าไม้ของประเทศไทยถูกทำลายลงเป็นอันมาก ในระยะไม่กี่ปีมานี้มีข่าวการเกิดน้ำไหลบ่าเข้าท่วมไร่นา บ้านเรือน ทำลายทรัพย์สิน ชีวิตสัตว์และมนุษย์อยู่เสมอ ทำให้ทรัพย์สินของประเทศต้องสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ เป็นการกระทบกระเทือนต่อภาวะทางเศรษฐกิจและความอยู่ดีกินดีของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นการศึกษาทำความเข้าใจถึงความเป็นมาของอุทกภัยและวิธีการบรรเทาอุทกภัยจึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง นอกจากนั้นถ้าหากได้ศึกษาในเรื่องนี้อย่างลึกซึ้งแล้ว ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากที่จะใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาออกแบบสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น เขื่อน อ่างเก็บน้ำ สะพาน ท่อระบายน้ำ หรือสิ่งก่อสร้างเพื่อการอนุรักษ์อื่น ๆ เป็นการช่วยให้การก่อสร้างเป็นไปโดยประหยัด และสามารถใช้งานบรรเทาอุทกภัยได้อย่างถาวรและปลอดภัยอีกด้วย

ในประเทศไทยนั้นมี 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อนอยู่ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนมีนาคม เมษายน และพฤษภาคม ฤดูฝนอยู่ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนมิถุนายน กรกฎาคม สิงหาคม กันยายน และตุลาคม และฤดูหนาวอยู่ในช่วงระยะเวลาพฤศจิกายน ธันวาคม มกราคม กุมภาพันธ์

ฤดูฝนของประเทศไทย เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคม เมื่อลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่าน ปากคลองประเทศไทยอย่างชัดเจนและต่อเนื่องไปตลอด และจะไปสิ้นสุดในช่วงเดือนตุลาคม เมื่อลมมรสุมนี้มีกำลังอ่อนและสลายไป นับว่าเป็นฤดูฝนที่มีระยะนานประมาณ 5 เดือน

ดังนั้น เมื่อมีฝนตกในช่วงฤดูฝนของแต่ละปีจะทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมในพื้นที่ต่าง ๆ ที่ฝนตก โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นที่ราบลุ่มการเกิดน้ำท่วมมักน้อยกว่าในแต่ละปี และในแต่ละพื้นที่ขึ้นอยู่กับปริมาณฝนที่ตกจากการศึกษาพบว่า พื้นที่ที่มีภาวะน้ำท่วมหนักถึงหนักมากนั้น ต้นเหตุเกิดจากร่องมรสุมดังกล่าวพัดผ่านประเทศไทยในส่วนนั้น ๆ หลายครั้ง หรือที่เราได้ยินได้ฟังกันทั่วไปว่า "มีสี่เปรสชั่น" พัดผ่านประเทศไทย โดยพายุเหล่านี้จะมีชื่อเรียกเรียงลำดับตามกันโดยองค์การอุตุนิยมวิทยาโลก ได้กำหนดชื่อนี้ไว้ (ตามรายชื่อแนบหลัง) หรือถ้าหากไม่มีพายุสี่เปรสชั่นพัดผ่าน แต่เกิดมีร่องความกดอากาศต่ำพัดผ่านเมื่อใดก็จะทำให้เกิดฝนตกติดต่อกันหลายวันแม้กระจายเป็นบริเวณกว้างบางครั้งอาจจะมีฝนตกทั่วทั้งภาคติดต่อกัน หากมีร่องความกดอากาศต่ำเกิดติดต่อกันเวลาไล่เลี่ยกันแล้วพัดผ่านประเทศบริเวณเดิม หรือบริเวณใกล้เคียงก็จะทำให้เกิดฝนตกหนักติดต่อกันต่อไปอีก สถานการณ์อย่างนี้เป็นเหตุให้เกิดภาวะน้ำท่วมเป็นบริเวณกว้างเป็นภาค ๆ หรือนางครั้งอาจเกิดทั้งภาคก็ได้ ดังเช่น การเกิดภาวะน้ำท่วมเมื่อปี พ.ศ. 2485 (ภาคผนวกลมมรสุมและทางเดินพายุที่ผ่านประเทศไทยแนบหลัง) และครั้งหลังสุดได้เกิดเหตุภาวะมีร่องความกดอากาศต่ำพัดผ่านประเทศไทยติดต่อกัน 3-4 ครั้ง บวกกับการเกิดพายุไซรอนอีก 5 ครั้ง จึงทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมเป็นบริเวณกว้างตั้งแต่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง อย่างหนักในปี พ.ศ. 2538

อุทกภัยเป็นเหตุการณ์จากธรรมชาติสำคัญ เหตุการณ์หนึ่งอันหลาย ๆ เหตุการณ์ที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น พายุ แผ่นดินไหว หรือกาศหนาวผิดปกติ เป็นต้น อุทกภัยเมื่อเกิดขึ้นครั้งหนึ่ง ๆ ก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สิน และเศรษฐกิจของชาติเป็นอย่างมาก และเป็นเหตุการณ์หนึ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เป็นแต่เพียงว่าจะมีผลกระทบมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศที่เกิดขึ้นในแต่ละปี ซึ่งประเทศไทยจะเกิดภาวะอุทกภัยขึ้นทุกปีและมีผลกระทบต่อคนและสัตว์ พืชไร่ทางเกษตร สิ่งสาธารณประโยชน์ได้รับความเสียหายทรัพย์สิน อาคารบ้านเรือน ตลอดจนประชาชนต้องเสียชีวิต และเจ็บป่วย อันเนื่องมาจากเกิดโรคระบบทางเดินอาหาร โรคระบบทางเดินหายใจ และโรคอื่น ๆ ตามมา และหากเกิดอุทกภัยเป็นเวลานานก็จะทำให้ประชาชนอยู่ในสภาวะวิฤต สุขภาพจิตเสื่อมเสีย เกิดความทุกข์ร้อน กระวนกระวาย มีความลับสนในการดำรงชีวิต เกิดความกดดันทางด้านจิตใจ กลายเป็นผู้ป่วยทางจิต และในที่สุดรัฐก็ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นการบรรเทาความทุกข์ร้อนต่าง ๆ เป็นจำนวนเงินหลายพันล้านบาทหนึ่ง เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดแล้วเกิดเล่าซ้ำซากทุกปีตลอดมา

รายชื่อพายุหมุนเขตร้อน

NAME FOR TROPICAL CYCLONES

(ใช้ในบริเวณมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือด้านตะวันตก)

ตามที่องค์การอุตุนิยมวิทยาโลกกำหนด

COLUMN 1		COLUMN 2		COLUMN 3		COLUMN 4	
ANN	แอน	ABEL	อาเบล	AMBER	แอมเบอร์	ALEX	อเล็กซ์
BART	บาร์ท	BETH	เบท	BING	บิง	BARS	แบบส์
CAM	คาม	CARIO	คาร์โล	CASS	คาส	CHIP	ชิพ
DAN	แดน	DALE	เดล	DAVID	เดวิด	DAWN	ดอน
EVE	อีฟ	ERNLE	เออร์นี	FLIA	เอลลา	ELVIS	เอลวิส
FRANKIE	แฟรงค์กี้	FERN	เฟิร์น	FRITZ	ฟริทซ์	FAITH	เฟท
GUORIA	กลอเรีย	GREG	เกร็ก	GINGER	จินเจอร์	GIL	จิล
HERR	เฮร์บ	HANNAH	ฮันนาห์	HANK	แฮงค์	HILDA	ฮิลดา
IAN	ไออัน	ISA	อิสซา	IVAN	อีแวน	IRIS	ไอริส
JOY	จอย	JIMMY	จิมมี่	JOAN	โจแอน	JACOB	เจคอบ
KIRK	เคิร์ก	KELLY	เคลลี	KETH	คีท	KATE	เคท
LISA	ลิซา	LEVI	ลีวาค	LINDA	ลันดา	LEO	ลีโ
MARTY	มาร์ตี	MARIE	มาารี	MORT	มอร์ท	MAGGIE	แม็กกี้
NIKI	ไนกี	NESTOR	เนสเตอร์	NICHOLE	นิโคล	NEIL	นีล
ORSON	ออร์สัน	OPAL	โอเพิล	OTTO	ออตโต	OLGA	อลกา
PIPER	ไพเพอร์	PETER	ปีเตอร์	PENNY	เพนนี่	PAUL	พอล
RICK	ริค	ROSIE	โรซี่	REX	เร็กซ์	RACHEL	เรเชลล์
SALLY	แซลลี	SCOTT	สก๊อต	STEA	สเทลลา	SAM	แซม
TOM	ทอม	TINA	ตีนา	TODD	ท็อด	TANYA	ตันยา
VIOLET	ไวโอเล็ต	VICTOR	วิกเตอร์	VICKT	วิกกี	VIRGIL	เวอร์จิล
WILLIE	วิลลี	WINNIE	วินนี่	WALDO	วาลโด	WENDY	เวนดี้
YATES	ยาเตส	YULE	ยูลี	YANNI	แยงนี	YORK	ยอร์ด
ZANE	เซน	ZITA	ซีตา	ZEB	เซ็บ	ZIA	เซีย

หมายเหตุ : เริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อเป็นแนวทางบรรเทาอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นในแต่ละปี ให้สามารถบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบอุทกภัยในภูมิภาคที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ โดยหลีกเลี่ยงหรือหลีกเลี่ยงอันตรายอันเกิดจากอุทกภัย

3.2 เพื่อให้การประสานการเตรียมการก่อนเกิดอุทกภัยได้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

3.3 เมื่อมีเหตุการณ์อุทกภัยเกิดขึ้นประชาชนจะต้องได้รับความทุกข์ยากเดือดร้อนและไม่สามารถช่วยตัวเองได้ทั้งหมด รัฐโดยหน่วยราชการและองค์การกุศลเอกชนที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้ามามีการช่วยเหลือ ดูแลแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ประสบภัยอย่างมีระบบ ไม่เกิดการซ้ำซ้อน หรือเกิดการสับสนอลหม่านในการช่วยเหลือ จำเป็นต้องมีการวางแผนการประสานงานการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ทั้งส่วนราชการและภาคเอกชน เพื่อให้เกิดภาวะวิกฤตและความกดดันทางจิตใจแก่ประชาชนน้อยที่สุด

4. ขอบเขตในการศึกษา

จะศึกษาเหตุการณ์และสภาวะอุทกภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2538 ซึ่งถือว่าเป็นเหตุการณ์อุทกภัยที่เข้าขั้นวิกฤต เพราะเกิดอุทกภัยติดต่อกันทั่วประเทศ จำนวน 73 จังหวัด ซึ่งรัฐบาลประกอบด้วย กระทรวง กรมต่าง ๆ รวมทั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การกุศลเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไปต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือป้องกันบรรเทาฟื้นฟูผู้ประสบภัยอย่างหนัก ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคตลอดจนจุดบกพร่องบางประการในการประสานงานร่วมมือการดำเนินงานในการตั้งกล่าว ซึ่งน่าจะนำมาศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคในการร่วมมือประสานงานที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาเป็นอุทกภัยหรือแนวทางงานการแก้ไขในภาวะวิกฤตอันเกิดจากอุทกภัยในคราวต่อ ๆ ไป

5. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของการดำเนินงานในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในปี 2538 ที่ผ่านมามีทั้งทางทฤษฎี และภาคปฏิบัติ จะพบว่าปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานให้การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยนั้นมีหลายขั้นตอน หลายหน่วยงานและหลายพื้นที่ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคจากประชาชน ผู้ที่ประสบอุทกภัยด้วย ปัญหาจากการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีการเมืองทุกระดับเข้ามา

เกี่ยวข้อง ดังนั้นจำเป็นต้องแยกแยะหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์การ แต่ละระดับบุคคล กลุ่มงาน ตลอดจนแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ในแต่ละส่วนของการดำเนินงานการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบอุทกภัยได้อย่างถูกต้องชัดเจน เพื่อป้องกันมิให้เกิดการก้าวท้าวซ้ำซ้อน ซ้ำซ้อนซ้อน งานการดำเนินงานในโอกาสต่อไป และที่สำคัญจะชี้ให้เห็นถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ และผู้ประสบภัยว่าควรจะมีแค่ไหน อย่างไรด้วย

บทที่ 2

แนวคิดจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอุทกภัย

1. ความหมายของคำว่าอุทกภัย ในทางอุทกวิทยาอาจตีความหมายของอุทกภัยได้เป็น 2 อย่าง คือ

1.1 หมายถึง ปริมาณน้ำที่ไหลป่าและท่าความเสียหายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์

1.2 หมายถึง ระดับน้ำที่สูงขึ้นผิดปกติไปจากระดับน้ำธรรมดาของลำน้ำนั้น ก็ถือว่าเกิดอุทกภัยขึ้นแล้วในบริเวณแถบลุ่มน้ำนั้น ๆ

2. สาเหตุของการเกิดอุทกภัย สาเหตุที่ทำให้เกิดอุทกภัยได้แก่ ลักษณะของฝนที่เกิดจากพายุโซนร้อนพัดผ่าน หรือเกิดจากร่องความกดอากาศต่ำพัดผ่าน ซึ่งจะทำให้เกิดฝนตกหนักเบา และระยะเวลาที่ฝนตกตามสภาพของอากาศในขณะนั้นมาก กับลักษณะพื้นที่บริเวณที่ฝนตก ปกติฝนที่ตกหนักมักจะตกในระยะเวลาสั้น ๆ แต่ฝนที่ตกเบา ๆ จะเป็นฝนที่ตกติดต่อกันเป็นเวลานาน ๆ โดยธรรมชาติพื้นที่ที่ฝนตกมีสิ่งปกคลุมมักมีการดูดซึมน้ำได้ดี ส่วนพื้นที่ปราศจากสิ่งปกคลุมหรือมีน้อยจะมีน้ำไหลป่าไปตามหน้าดินมาก เป็นเหตุให้เกิดน้ำท่วมได้ง่าย ซึ่งอาจแบ่งชนิดของอุทกภัยได้ 4 ชนิด คือ

2.1 น้ำท่วมชนิดแผ่เป็นบริเวณกว้าง เกิดจากพายุไต้ฝุ่น พายุโซนร้อน หรือร่องความกดอากาศต่ำ เหล่านี้มีอิทธิพลการตกไว้มากนักแต่ว่าตกเป็นระยะเวลาติดต่อกันนาน อาจตกเป็นเวลาหลาย ๆ วันติดต่อกันจนเกินกว่าพื้นดินจะดูดซึมน้ำเข้าไว้หมด เมื่อมีปริมาณฝนตกเพิ่มเรื่อย ๆ น้ำฝนก็จะพากันไหลลงสู่แหล่งน้ำที่ด้วย หนอง คลอง บึง ลำธาร เกิดน้ำเอ่อไหลป่าท่าความเสียหายกับเนื้อที่เป็นบริเวณกว้าง

2.2 น้ำท่วมที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันเกิดจากพายุฝนประจ่ากัน ลักษณะของฝนชนิดนี้มีตกหนักและรุนแรง และบริเวณไม่กว้างขวางนัก และตกในช่วงระยะเวลาสั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตกในบริเวณภูเขาหรือที่ราบสูง ทำให้เกิดกระแสไหลป่ารุนแรงที่เรียกว่า น้ำป่า ท่าความเสียหายอย่างหนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้เกิดพังทลายของดิน และดินทรุดตัวลง นอกจากนี้ยังมีชะล้างหน้าดินอันอุดมสมบูรณ์น้ำที่ล้นล้นไหลป่าด้วย ทำให้เกิดการตกตะกอนในลุ่มน้ำ ลำคลอง เกิดความตื้นเขินของทางน้ำด้วย

2.3 น้ำท่วมเกิดจากหิมะละลาย เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดในเขตหนาว เมื่อมีหิมะละลายที่เดียวมาก ๆ ซึ่งเกิดจากอุณหภูมิในบริเวณนั้นสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดน้ำไหลป่าถึงกับเกิดอุทกภัยได้

2.4 น้ำท่วมเนื่องจากน้ำในดินแข็งตัว เป็นปรากฏการณ์ในประเทศหนาวเช่นกัน คือ เมื่ออุณหภูมิต่ำลง ความชื้นในดินหรือน้ำที่อยู่ตามผิวดินจะแข็งตัว เป็นเหตุให้ผืนที่ตกลงมาไม่สามารถไหลซึมลงดินได้ จึงพากันไหลลงสู่แม่น้ำลำธารมากจึงเกิดการเอ่อล้นท้นท้นเกิดอุทกภัยได้

ในบริเวณต้นน้ำลำธารหรือตอนเหนือของลุ่มน้ำส่วนมากมักจะเป็นพื้นที่ป่าไม้ มีลักษณะเป็นภูเขาสูงชัน ลำธารต่าง ๆ ยังมีอายุน้อย การไหลบ่าของน้ำรุนแรง และมักเกิดการพังทลายของดินได้ง่าย มีปัจจัยหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อการเกิดอุทกภัย เช่น ภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝน ลักษณะทางธรณีวิทยา ลักษณะภูมิประเทศ รวมทั้งขนาดและรูปร่างของลุ่มน้ำ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ ส่วนปัจจัยที่มนุษย์สามารถควบคุมได้ คือ การการใช้ประโยชน์ที่ดินและการจัดการกับพืชหรือสิ่งปกคลุมดิน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มอัตราการดูดซับน้ำมากขึ้น การจัดการกับพืชหรือสิ่งปกคลุมดิน ซึ่ง เป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มอัตราการดูดซับน้ำและการกักเก็บน้ำไว้ในดิน การป้องกันอุทกภัยบริเวณตอนเหนือของลุ่มน้ำ จึงควรมุ่งเน้นเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินและป้องกันรักษาสิ่งปกคลุมดินไว้

นักอนุรักษ์ต่างมีความเห็นว่าร่นอกจากฝนที่ตกรุนแรงผิดปกติแล้ว การไหลบ่าของน้ำตามผิวหน้าดินเป็นเหตุหนึ่งของการเกิดอุทกภัย การป้องกันอุทกภัยจึงต้องลดปริมาณน้ำที่ไหลบ่าตามผิวหน้าดินให้น้อยลง ขณะเดียวกันต้องช่วยทำให้ดินมีความสามารถในการดูดซับน้ำมากขึ้น การอนุรักษ์ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างถูกต้องจะช่วยให้ดินคงความอุดมสมบูรณ์และลดการพังทลายของดิน เป็นการลดปริมาณตะกอนในลำน้ำ เท่ากับเพิ่มความจุของลำน้ำให้สามารถรับน้ำที่ไหลบ่าได้เต็มที่

วิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำที่ไว้กันอยู่มีหลายวิธีด้วยกัน เช่น การปลูกพืชตามแนวระดับ การปลูกพืชคลุมดิน การปลูกพืชสลับเป็นแถบ และการทำขั้นบันได เป็นต้น อย่างไรก็ตามวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้จะไม่เป็นผล ถ้าปราศจากการรักษาให้ดินมีสิ่งปกคลุมอยู่เสมอ ป่าไม้เท่านั้นที่เหมาะสมและมีคุณสมบัติดีเลิศแห่งของการป้องกันบรรเทาการไหลบ่าของน้ำและลดการพังทลายของดิน ป่าไม้มีการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติเสียค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้สิ่งปกคลุมดินชนิดอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งและในบางท้องที่ถ้าหากสภาพภูมิประเทศชันมากและดินง่ายต่อการพังทลาย อาจจำเป็นต้องอาศัยสิ่งก่อสร้างทางวิศวกรรมแบบง่าย ๆ เข้าช่วย เช่น การทำทางระบายน้ำ การสร้างเขื่อน และเหมือง ผาย เพื่อลดความเร็วของน้ำ การปรับปรุงทางน้ำและความมั่นคงของสองฝั่งน้ำ เป็นต้น การกระทำดังกล่าวจะช่วยให้การป้องกันประสบผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

สำหรับบริเวณลุ่มน้ำตอนล่างซึ่งมักจะเป็นที่ราบลุ่ม เป็นที่ตั้งของเมือง เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของประชาชนอย่างหนาแน่น การเกิดอุทกภัยย่อมจะนำความเสียหายมาสู่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างไม่ต้องสงสัย การป้องกันส่วนมากมักจะเป็นหนักไปในทางวิศวกรรมเป็นส่วนใหญ่ ปกติแล้วถ้าหากได้มีการรักษาบริเวณต้นน้ำลำธารไว้เป็นอย่างดีแล้ว การที่จะเกิดอุทกภัยในบริเวณลุ่มน้ำตอนล่างส่วนใหญ่มักเนื่องมาจากฝนตกหนัก และติดต่อกันนาน ๆ จนเกินความสามารถของลุ่มน้ำตอนบนจะรับน้ำหรือชลลวดความเร็วของน้ำไว้ได้ โดยปกติแล้วเหตุการณ์เช่นนี้จะเกิดขึ้นนาน ๆ ครั้งเท่านั้น แต่ถ้าหากต้นน้ำลำธาร หรือบริเวณลุ่มน้ำตอนบนถูกทำลายจนขาดคุณสมบัติในการดูดซับและเก็บรักษาน้ำแล้ว ปัญหาการเกิดอุทกภัยในบริเวณลุ่มน้ำตอนล่างย่อมเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และมักจะเกิดขึ้นอยู่เสมอด้วย ดังนั้นการป้องกันอุทกภัยในบริเวณลุ่มน้ำตอนล่างจำเป็นต้องหาควบคู่กับการป้องกันต้นน้ำลำธารด้วย

3. ทฤษฎีการหาค่าปริมาณน้ำ

การศึกษาหาความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นจากอุทกภัยจำเป็นจะต้องทำการวิเคราะห์หาความถี่ของการเกิดน้ำท่วม ซึ่งสัมพันธ์กับขนาดของน้ำท่วม เช่น ถ้าโอกาสที่จะมีปริมาณน้ำไหลผ่านแหล่งน้ำ 200 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที เท่ากับ 5 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า จะมีน้ำไหลผ่านแหล่งน้ำปริมาณขนาดนี้ในทุก ๆ 20 ปี ต่อครั้ง หรือโอกาสที่จะมีปริมาณน้ำขนาดนี้ 5 เปอร์เซ็นต์ด้านทุกปี และเมื่อพิจารณาในระยะเวลายาวนาน ปริมาณน้ำจำนวนนี้จะมี 20 ปีต่อครั้ง แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ปริมาณน้ำขนาดนี้จะไหลผ่านแหล่งน้ำทุก ๆ 20 ปี อย่างแน่นอน เป็นแต่เพียงคาดหมายว่าในช่วงเวลา 1,000 ปี จะมีปริมาณน้ำจำนวนนี้ไหลผ่านแหล่งน้ำ 5 เปอร์เซ็นต์ หรือ 50 ครั้ง ทั้งนี้อาจจะเกิดต่อเนื่องติดต่อกันหลาย ๆ ปี หรือหลาย ๆ ครั้งใน 100 ปี หรืออาจจะไม่มีปริมาณน้ำขนาดนี้ไหลผ่านแหล่งน้ำที่ทำการศึกษาเลย

ถ้าแหล่งน้ำที่ทำการศึกษามีข้อมูลปริมาณน้ำที่ไหลผ่านแหล่งน้ำขึ้นที่กไว้เป็นเวลายาวนานหลาย ๆ ปี ผู้ทำการวิเคราะห์ก็สามารถที่จะหาความสัมพันธ์ระหว่าง ปริมาณน้ำ และความถี่ของการเกิดปริมาณน้ำ ได้ตามขั้นตอนดังนี้

- 1) นำเอาข้อมูลปริมาณน้ำที่ไหลสูงสุดผ่านแหล่งน้ำในแต่ละปีมาจัดลำดับ โดยกำหนดค่าให้ปริมาณน้ำที่ไหลสูงสุดของข้อมูลทั้งหมดเป็นลำดับที่ 1
- 2) คำนวณหาค่าความถี่ของปริมาณน้ำสูงสุดในแต่ละปีตามสูตร

$$f = \frac{n}{N + 1}$$

โดยที่ f คือ ค่าความถี่ของขนาดปริมาณน้ำ

n คือ ลำดับที่จัดไว้ตามชั้นตอนข้อที่ 1

n คือ จำนวนปีที่บันทึกข้อมูลไว้

ในกรณีที่ความถี่ที่แสดงว่าปริมาณน้ำขนาดใดขนาดหนึ่งจะเกิดขึ้นในแหล่งน้ำหลาย ๆ ครั้งในช่วงเวลาที่จดบันทึกข้อมูลไว้ สามารถสรุปได้ว่า ผลการคำนวณตามสูตรนี้มักจะได้ผลถูกต้องเพียงพอสำหรับการวางแผนบรรเทาอุทกภัยแต่โดยปกติ การวางแผนโครงการบรรเทาอุทกภัยจะต้องศึกษาหาปริมาณน้ำที่ไหลในแหล่งน้ำหนึ่งครั้งในรอบหลาย ๆ ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยาวนานกว่าช่วงระยะเวลาที่ได้มีการบันทึกข้อมูล การวิเคราะห์ค่าประมาณค่าความถี่จึงต้องทำโดยการตั้งสมมติฐานและใช้หลักวิชาทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่

บทที่ 3

การเตรียมการป้องกันและช่วยเหลือก่อนเกิดอุทกภัยปี 2538

จากการศึกษาสถิติข้อมูลการเกิดอุทกภัยของประเทศไทยพบว่า อุทกภัยนั้นจะเกิดจากฝนตกหนักถึงหนักมากติดต่อกันมาเป็นบริเวณกว้าง และจะทราบว่าบริเวณพื้นที่ใดของประเทศไทยจะมีฝนตกหนักถึงหนักมากก็โดยการตรวจสอบสภาพอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยา ซึ่งจะพยากรณ์ล่วงหน้าไว้ก่อนว่า ในช่วงระยะที่จะถึงฤดูฝนจะมีลมมรสุมพัดผ่านหรือมีพายุโซนร้อน หรือหย่อมความกดอากาศต่ำพัดผ่านประเทศไทยในระยะเวลาดังกล่าว และจะพัดผ่านส่วนใดของประเทศไทยโดยที่พายุดังกล่าวนี้ เมื่อมีการพัดผ่านก็จะนำเอาฝนตกตามมามากมาย ดังนั้น ในปี 2538 จึงได้คาดการณ์เอาไว้ว่าจะมีพายุโซนร้อนพัดผ่านประเทศไทย บวกกับร่องความกดอากาศต่ำพัดผ่านด้วย ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะทำให้มีฝนตกชุก และเป็นบริเวณกว้างติดต่อกันและนั่นหมายถึงจะต้องเกิดภาวะน้ำท่วมฉับพลัน และน้ำป่าไหลหลากก็มีน้ำท่วมเอ่อซึ่งในพื้นที่ราบลุ่มเป็นบริเวณกว้างของทุกภาคอีกด้วย เมื่อได้ทราบลักษณะคาดการณ์ของสภาวะอากาศดังกล่าวล่วงหน้า จึงได้มีการเตรียมการป้องกันกาเกิดอุทกภัยล่วงหน้าไว้โดยหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันอุทกภัย คือ

การเตรียมการป้องกันด้านสาธารณูปโภคประปา

1. กรมชลประทาน

- 1.1 สร้างฝายหรือคันกั้นน้ำให้กับพื้นที่ที่ต้องการบรรเทาอุทกภัย
- 1.2 เบนทิศทางการไหลไปสู่ทางน้ำอื่นหรือพื้นที่อื่น
- 1.3 ขุดลอกขยายหรือปรับปรุงทางน้ำ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำไหลในทางน้ำ ทำให้ประสิทธิภาพการระบายน้ำดีขึ้น
- 1.4 สร้างอ่างเก็บน้ำ เพื่อเก็บกักน้ำจากต้นน้ำก่อนเข้าสู่บริเวณพื้นที่

2. กองทัพบก

- 2.1 ช่วยขุดลอกคูคลองที่ตื้นเขินหรือเพื่อให้น้ำไหลลงทะเลสะดวกและรวดเร็วขึ้น
- 2.2 ประสานกับชลประทานในการช่วยเบนทิศทางการไหล และสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อกักเก็บน้ำไว้

3. กระทรวงมหาดไทย

3.1 จังหวัดและอำเภอก่อสร้างถนนหรือคันกันน้ำมาให้เอ่อไหลเข้าไปในเขตชุมชนหรือเขตเมือง ถ้าชุมชนนั้นเป็นเขตเทศบาล เทศบาลแต่ละแห่งจะรับทำหน้าที่สร้างทางระบายหรือคันกันน้ำหรือจัดทำประตูระบายน้ำหรือทางผันน้ำ และติดตั้งเครื่องสูบน้ำเพื่อเร่งผันน้ำ สำหรับในเขตกรุงเทพมหานครเป็นหน้าที่ของกรม และเขตต่าง ๆ จะเป็นผู้ดำเนินการปิดกั้นคันคลองและคันถนนที่คาดว่าระดับน้ำจะเอ่อล้นเข้าไปท่วมถนนและที่อยู่อาศัยของประชาชน

การเตรียมการป้องกันอุทกภัยในปี 2538 ที่สามารถแก้ไขและบรรเทาอุทกภัยได้ผลสูงสุดนั้น ก็เนื่องมาจากพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงมีพระราชดำริให้หน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าวที่รับผิดชอบได้เตรียมการป้องกันอุทกภัยในกรุงเทพมหานครเขตปริมณฑลและจังหวัดใกล้เคียง อาทิเช่น การขุดลอกคูคลอง การขุดคลองเชื่อมทางน้ำ การสูบน้ำและการผันน้ำโดยมีกรมชลประทาน กรุงเทพมหานคร กองทัพบก กองทัพเรือได้รับสนองพระราชดำริดังกล่าวอย่างเต็มที่และพร้อมเพรียงกัน ทำให้สามารถลดอันตรายจากอุทกภัยได้เป็นอย่างมาก

การเตรียมการป้องกันด้านบริหาร

ในการป้องกันอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นในปี 2538 ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 เป็นหลัก กล่าวคือมีคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงกลาโหมหรือผู้แทน ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือผู้แทน ปลัดกระทรวงสาธารณสุขหรือผู้แทน ปลัดกระทรวงคมนาคมหรือผู้แทน ผู้อำนวยการสำนักงานประมงหรือผู้แทน เลขาธิการสภาความมั่นคงหรือผู้แทน ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้แทน อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้แทน อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์หรือผู้แทน อธิบดีกรมอุตุนิยมวิทยาหรือผู้แทน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกิน 5 คน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ โดยมีอธิบดีกรมการปกครอง เป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง ซึ่งคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
2. วางแผนหลักในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

3. กำหนดวิธีการตรวจสอบ ติดตามประเมินผลตามแผนการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน รวมทั้งการฝึกซ้อมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

4. วางระเบียบเกี่ยวกับค่าตอบแทน ค่าทดแทน ค่าใช้จ่ายอื่นในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

5. พิจารณาและกำหนดกิจการอื่น เกี่ยวกับการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน แผนหลักงานการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จะต้องมีกิจการดังต่อไปนี้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างแล้วแต่กรณีและความจำเป็น

1. การประชาสัมพันธ์
2. การจัดหากำลังคน
3. การจัดระบบสัญญาณภัย
4. การจัดที่หลบภัย
5. การจัดพื้นที่รับการอพยพ
6. การพรากและการควบคุมแสงไฟ
7. การรักษาความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อยและการจราจร
8. การป้องกันและทำลายล้างยุทธภัณฑ์ วัตถุระเบิด สารเคมี ชีวะและรังสีที่เป็นอันตราย
9. การช่วยผู้ประสบภัยและการจัดการกับผู้เสียชีวิต
10. การขนย้ายผู้ประสบภัย
11. การรักษาพยาบาลและการอนามัย
12. การส่งเคราะห์ผู้ประสบภัย
13. การโยธา
14. การสาธารณูปการ
15. การติดต่อสื่อสาร การควบคุมการใช้คลื่นวิทยุและการส่งวิทยุกระจายเสียง
16. การอื่นที่จำเป็น

ฉะนั้น ในกรณีที่คาดว่าจะมีภัยเกิดขึ้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งราชอาณาจักร มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนทั่วราชอาณาจักร จัดตั้งหน่วยปฏิบัติงาน เพื่อดำเนินการป้องกันภัยและบังคับบัญชาผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เจ้าหน้าที่ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และพนักงานป้องกันภัยทั่วราชอาณาจักร

- ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นรองผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ-
อาณาจักร มีอำนาจหน้าที่ตามที่ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติมอบหมาย และ
ในกรณีที่ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติราชการได้
ให้รองผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติปฏิบัติราชการแทน

- ให้ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติมีอำนาจประกาศกำหนด
ท้องที่ขึ้นเป็นภาคตามความจำเป็นในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และแต่งตั้งผู้อำนวยการป้องกัน
ภัยฝ่ายพลเรือนภาค

- ให้ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนภาคมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันภัย
พลเรือน ตามที่ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติมอบหมาย แต่งตั้งพนักงาน
ป้องกันภัย จัดตั้งกองอำนวยการเพื่อดำเนินการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และบังคับบัญชาผู้อำนวยการ
ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและพนักงานป้องกันภัยในเขตภาค

- ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกรุงเทพ-
มหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน แต่งตั้งพนักงานป้องกันภัย จัดตั้งหน่วยปฏิบัติ
งานเพื่อดำเนินการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และบังคับบัญชาพนักงานป้องกันภัยในเขตกรุงเทพมหานคร

- ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัด มีอำนาจ
หน้าที่ในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตจังหวัด แต่งตั้งพนักงานป้องกันภัยจัดตั้งหน่วยปฏิบัติงาน
เพื่อดำเนินการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และบังคับบัญชาผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และ
พนักงานป้องกันภัยในเขตจังหวัด

- ให้นายอำเภอเป็นผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอ มีอำนาจหน้าที่ใน
การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตอำเภอเฉพาะนอกเขตเทศบาล แต่งตั้งพนักงานป้องกันภัย
บังคับบัญชาพนักงานป้องกันภัยในเขตอำเภอเฉพาะนอกเขตเทศบาล กับมีหน้าที่สนับสนุนผู้อำนวยการ
การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และควบคุมดูแลการป้องกันภัย
พลเรือนในเขตเทศบาลตำบลด้วย

- ให้นายกเทศมนตรีเป็นผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล มีอำนาจหน้าที่
ในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตเทศบาล แต่งตั้งพนักงานป้องกันภัย บังคับบัญชาพนักงาน
ป้องกันภัยในเขตเทศบาล กับมีหน้าที่สนับสนุนผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดในการ
ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน แต่สำหรับเทศบาลตำบลให้นายกเทศมนตรีมีหน้าที่สนับสนุนผู้อำนวยการ
ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนด้วย

- ให้ปลัดเมืองพิทยา เป็นผู้อำนวยความสะดวกป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเมืองพิทยา มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตเมืองพิทยา แต่งตั้งพนักงานป้องกันภัย บังคับบัญชาพนักงานป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตเมืองพิทยา กับมีหน้าที่สนับสนุนผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนด้วย

นอกจากจะเตรียมการในเรื่องคณะกรรมการในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเป็นส่วน ๆ ไปดังกล่าวแล้ว ยังมีการเตรียมการในเรื่องเกี่ยวกับบุคคลภายนอกในรูปแบบอาสาสมัครต่าง ๆ เพื่อมาช่วยเหลือเมื่อมีภัยเกิดขึ้น ได้แก่

1. จัดตั้งหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนขึ้นทุกเขตในกรุงเทพฯ พนมทวนครและทุกอำเภอทั่วราชอาณาจักร
2. จัดอบรมอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาภัยในเขตเทศบาลทุกแห่ง
3. อบรมอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยทั่วราชอาณาจักร ตามแผนการโดยกรมประชาสงเคราะห์
4. อบรมอาสาสมัครนายท้ายเรือ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย โดยศูนย์สงเคราะห์ผู้ประสบภัยประจำภาค กองสงเคราะห์ผู้ประสบภัย กรมประชาสงเคราะห์

การเตรียมการด้านการเงินและงบประมาณ

การเตรียมการป้องกันอุทกภัยตลอดจนการช่วยเหลือต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายเกิดผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะต้องมีการเตรียมไว้ให้พร้อมในเรื่องนี้ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่กระทรวงการคลังและสำนักงบประมาณเป็นผู้กำหนดระเบียบ และหลักเกณฑ์ในการใช้จ่ายงบประมาณไว้ เป็นกรณีพิเศษ โดยกระทรวงการคลังได้ออกระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2538 โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินตามระเบียบกระทรวงการคลังดังกล่าว โดยให้ส่วนราชการต่าง ๆ มีเงินอุดหนุนราชการโดยให้เบิกเงินจากคลังเป็นเงินอุดหนุนราชการ เพื่อนำไปดำเนินการกรณีที่เกิดภัยพิบัติฉุกเฉินแต่ละครั้ง หรือแต่ละเหตุการณ์เพื่อเป็นการป้องกันอุทกภัย หรือเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ทั้งนี้โดยให้เบิกเงินจากคลังเป็นเงินอุดหนุนราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินสำรองจ่ายไปพลางก่อนได้ล่วงหน้า ดังนี้

1. สำนักนายกรัฐมนตรี	100,000,000.- บาท
2. สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย	50,000,000.- บาท
3. กรมการปกครอง	20,000,000.- บาท
4. กรมประชาสัมพันธ์	10,000,000.- บาท
5. ที่ทำการปกครองจังหวัด	5,000,000.- บาท
6. สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด	3,000,000.- บาท
7. สำนักงานเกษตรจังหวัด	2,000,000.- บาท
8. สำนักงานประมงจังหวัด	1,000,000.- บาท
9. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด	1,000,000.- บาท
10. ที่ทำการปกครองอำเภอหรือกิ่งอำเภอ	500,000.- บาท

บทที่ 4

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในการป้องกันและช่วยเหลือ

เพื่อให้การปฏิบัติงานเตรียมการป้องกันอุทกภัยและการให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยมิให้เกิดการซ้ำซ้อน โดยแยกการปฏิบัติตามความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน ดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนในหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2538 ไว้ดังนี้

1. ด้านเกษตร (กระทรวงเกษตร)

- จัดหาพันธุ์พืชช่วยเหลือ
- จัดหายาเคมีเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกชนิด หรือสารเคมี หรืออินทรีย์วัตถุ ที่ช่วยในการเจริญเติบโตของพืช
- จัดหายาเคมี สารเคมี หรืออินทรีย์วัตถุ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกัน และกำจัดการแพร่ระบาดของศัตรูพืชทุกชนิด
- ค่าใช้จ่ายในการป้องกันรักษาพืชที่ปลูกในแปลง ไม้ยืนต้น ตลอดจนพื้นที่ในแปลง ไม้ยืนต้นที่ทรุดโทรม เนื่องจากเกิดภัยพิบัติ
- ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายในการเดินทางของเจ้าหน้าที่

2. ด้านประมง (กระทรวงเกษตร)

- จัดหาสารเคมีและยารักษาโรคที่จำเป็น เพื่อแก้ไขและปรับปรุงคุณภาพน้ำใน บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นการบรรเทาอาการผิดปกติของสุขภาพสัตว์น้ำ
- จัดหาพันธุ์สัตว์น้ำ อาหารสัตว์น้ำช่วยเหลือ
- จัดหาน้ำมันเชื้อเพลิง และท่อสิ้นรวมทั้งกระแสไฟฟ้าสำหรับเครื่องสูบน้ำ ของทางราชการ เพื่อดำเนินการสูบน้ำเข้า/ออก บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ หาก เครื่องสูบน้ำของทางราชการมีจำนวนไม่เพียงพอ ให้จัดหาน้ำมันเชื้อเพลิง และท่อสิ้น รวมทั้งค่ากระแสไฟฟ้าสำหรับเครื่องสูบน้ำที่เอกชนนำมาใช้ช่วยเหลือ

- ค่าเบี้ยเลี้ยง หรือค่าตอบแทนสำหรับเจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องสูบน้ำ และเจ้าหน้าที่คนขับรถบรรทุกเครื่องสูบน้ำ วัสดุ และครุภัณฑ์
- ซ่อมแซมครุภัณฑ์ รวมทั้งยานพาหนะของทางราชการหรือเอกชนที่นำมาช่วยเหลือโดยสมัครใจ และไม่คิดมูลค่า และชำรุดเสียหายในระหว่างปฏิบัติงานช่วยเหลือเกษตรกรประมง ตามความจำเป็นให้อยู่ในสภาพเดิม
- จัดหาน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นสำหรับยานพาหนะของทางราชการ หรือเอกชนที่นำมาใช้ปฏิบัติงานช่วยเหลือโดยสมัครใจและไม่คิดมูลค่าในการขนส่งวัสดุ ครุภัณฑ์
- ค่าเบี้ยเลี้ยงหรือค่าตอบแทนสำหรับเจ้าหน้าที่ประมงที่ออกปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือเกษตรกรประมงในพื้นที่ที่ประสบภัย
- จัดหาวัสดุทางการประมง เพื่อป้องกันปลาหนีออกจากบ่อ

3. ด้านปศุสัตว์ (กระทรวงเกษตร)

- จัดหาพืชอาหารสัตว์หรืออาหารสัตว์ให้แก่สัตว์ของราษฎร
- จัดหาวัคซีนและเวชภัณฑ์รักษาสัตว์เลี้ยง เพื่อปรับปรุงสุขภาพสัตว์และป้องกันกาจัดโรคอันเกิดจากผลกระทบของภาวะภัยพิบัติ
- การให้ความช่วยเหลือกรณีฝูงสัตว์เลี้ยงสัตว์เสียหาย โดยให้ความช่วยเหลือพันธุ์พืชอาหารสัตว์
- การให้ความช่วยเหลือกรณีสัตว์ตายหรือสูญหาย โดยให้การสนับสนุนพันธุ์สัตว์
- ค่าเบี้ยเลี้ยงหรือค่าตอบแทนสำหรับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ที่ออกปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติ รวมทั้งค่าจ้างเหมารถยนต์ ค่าระวางบรรทุกทางรถไฟ และเรือบรรทุกของเอกชน หรือค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และหล่อลื่นสำหรับรถยนต์ และเรือบรรทุกในขนย้ายสัตว์เลี้ยงที่ประสบภัย และที่นำไปสนับสนุนหรือขนส่งพืชอาหารสัตว์หรืออาหารสัตว์ ตลอดจนซ่อมแซมรถยนต์และเรือบรรทุกของทางราชการหรือเอกชน ที่นำมาช่วยเหลือ และชำรุดในระหว่างใช้ปฏิบัติงานตามความจำเป็น แต่ไม่รวมถึงรถยนต์หรือเรือบรรทุกที่ได้จ้างเหมาขนย้ายสัตว์เลี้ยง พืชอาหารสัตว์หรืออาหารสัตว์

4. ด้านยาระชาสงเคราะห์ (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม)

หลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือ

- 1) ค่าอาหารจัดเลี้ยง หรือแจกจ่ายข้าวสาร อาหารแห้ง และเครื่องกระป๋อง คนละไม่เกิน 50 บาทต่อวัน หรือถ้าไม่สามารถจัดเลี้ยงได้ ให้จ่ายเป็นเงิน คนละไม่เกิน 50 บาทต่อวัน
- 2) ค่าเครื่องครัวและอุปกรณ์ในการประกอบอาหาร เท่าที่จ่ายจริงครอบครัวละไม่เกิน 3,000 บาท ถ้าไม่สามารถจัดซื้อได้ทัน ให้จ่ายเป็นเงินได้
- 3) ค่าจัดซื้อหรือจัดหาผ้าสำหรับบริโภคและใช้สอยในที่อยู่อาศัยเท่าที่จ่ายจริง ตามความจำเป็นจนกว่าเหตุการณ์ประสพภัยพิบัติจะเข้าสู่ภาวะปกติ
- 4) ค่าวัสดุซ่อมแซมที่อยู่อาศัยประจำ ซึ่งผู้ประสบภัยพิบัติเป็นเจ้าของที่ได้รับความเสียหายบางส่วน เท่าที่จ่ายจริง หลังละไม่เกิน 15,000 บาท และที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสามเณรในวัด ที่ได้รับความเสียหายบางส่วน เท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็นที่ได้รับ ความเสียหาย
- 5) ค่าวัสดุสร้างที่อยู่อาศัยประจำ ซึ่งผู้ประสบภัยพิบัติเป็นเจ้าของที่ได้รับความเสียหายทั้งหลัง เท่าที่จ่ายจริงหลังละไม่เกิน 25,000 บาท และที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสามเณรในวัด ที่ได้รับความเสียหายทั้งหลัง เท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็นที่ได้รับ ความเสียหาย
- 6) ค่าวัสดุซ่อมแซมขี้ข้าว โรงเรือนสำหรับเก็บพืชผลและคอกสัตว์ที่ได้รับความเสียหายบางส่วน เท่าที่จ่ายจริง ครอบครัวละไม่เกิน 3,000 บาท
- 7) ค่าวัสดุสร้างขี้ข้าว โรงเรือนสำหรับเก็บพืชผลและคอกสัตว์ที่ได้รับความเสียหายทั้งหลัง เท่าที่จ่ายจริง ครอบครัวละไม่เกิน 8,000 บาท
- 8) ค่าอุปกรณ์แสงสว่างในที่อยู่อาศัยแทนของเดิม เท่าที่จ่ายจริง ครอบครัวละไม่เกิน 200 บาท
- 9) ในกรณีต้องเช่าที่พักให้ผู้ประสบภัย ให้จ่ายค่าเช่าที่พักระยะเวลาไม่เกิน 7 วัน เท่าที่จ่ายจริง ในอัตราคนละไม่เกิน 100 บาทต่อวัน
- 10) ในกรณีที่ผู้ประสบภัยพิบัติเช่าบ้านเรือนของผู้อื่น และบ้านเช่าเสียหายจากภัยพิบัติทั้งหลังหรือเสียหายบางส่วนจนอยู่อาศัยไม่ได้ ให้ช่วยเหลือเป็นค่า

เช่าบ้านแก่ผู้ประสบภัยพิบัติ เท่าที่จ่ายจริง ในอัตราครอบครัวละไม่เกิน
เดือนละ 1,500 บาท เป็นเวลาไม่เกิน 2 เดือน

- 11) ค่าตัดแปลงสถานที่สำหรับเป็นที่พักชั่วคราว เท่าที่จ่ายจริงครอบครัวละ
ไม่เกิน 2,000 บาท หรือค่าสร้างที่พักชั่วคราว เท่าที่จ่ายจริง ครอบครัว
ละไม่เกิน 4,000 บาท หรือค่าผ้าใบหรือผ้าพลาสติกหรือวัสดุอื่น ๆ สำหรับ
กันแดดกันฝนเท่าที่จ่ายจริง ครอบครัวละไม่เกิน 800 บาท

- 12) ค่าใช้จ่ายในการจัดสาธารณูปโภคในที่พักชั่วคราว

12.1 ค่าไฟฟ้า ให้เป็นไปตามที่การไฟฟ้านครหลวง หรือการไฟฟ้าส่วน
ภูมิภาคจะเรียกเก็บ สำหรับกรณีที่ต้องที่นั้นไม่มีไฟฟ้าให้จัดอุปกรณ์
แสงสว่างอื่น ๆทดแทนได้เท่าที่จ่ายจริง ตามความจำเป็น

12.2 ค่าบริโภคน้ำและใช้สอย ให้จัดหาจากหน่วยงานที่จังหวัดและอำเภอ
มีอยู่ เช่น การประปาส่วนภูมิภาค การประปานครหลวง หน่วยดับ
เพลิง เทศบาลหรือสุขาภิบาล เป็นต้น หรือจัดซื้ออุปกรณ์บรรจุน้ำ
ตามความจำเป็นของจำนวนผู้ประสบภัยพิบัติ รวมทั้งการจัดซื้อเพื่อ
บริโภคใช้สอย เท่าที่จ่ายจริง ตามความจำเป็น

12.3 ห้องน้ำ ให้สร้างได้ 1 ที่ต่อ 10 คน เท่าที่จ่ายจริง เฉลี่ยที่ละ
ไม่เกิน 1,500 บาท

12.4 ห้องส้วม ให้สร้างได้ 1 ที่ต่อ 10 คน เท่าที่จ่ายจริง เฉลี่ยที่ละ
ไม่เกิน 1,500 บาท

12.5 โรงครัวและที่รับประทานอาหาร เท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็น

12.6 จัดหาให้มีที่รองรับ ทาลายหรือกำจัดขยะมูลฝอยเท่าที่จ่ายจริง ตาม
ความจำเป็น เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้วให้เก็บรักษาวัสดุที่ยังใช้
ประโยชน์ได้ไว้ใช้ในราชการต่อไป

- 13) ค่าเครื่องนุ่งห่ม คนละ 2 ชุด เท่าที่จ่ายจริง ไม่เกิน 500 บาท ในกรณี
ที่ผู้ประสบภัยพิบัติเป็นนักเรียนหรือนักศึกษา ให้จ่ายค่าเครื่องแบบนักเรียน
หรือนักศึกษาดตามแบบของสถานศึกษาได้อีก คนละ 2 ชุด เท่าที่จ่ายจริง
ไม่เกิน 1,000 บาท

- 14) ค่าเครื่องนอน เท่าที่จ่ายจริง คนละไม่เกิน 500 บาท ถ้าไม่สามารถจัด
ซื้อได้ทันให้จ่ายเงินได้

- 15) ค่าเครื่องใช้อื่น ๆ ที่จำเป็นแก่ชีวิตประจำวัน เช่น สบู่ ผงซักฟอก ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ถังน้ำ เป็นต้น เท่าที่จ่ายจริง ครอบคลุมวงเงินไม่เกิน 300 บาท
 16) ค่าเครื่องมือประกอบอาชีพ และหรือเงินทุนประกอบอาชีพสำหรับผู้ประสภภัย พิบัติ เท่าที่จ่ายจริง ครอบคลุมวงเงินไม่เกิน 10,000 บาท
 17) ค่าใช้จ่ายในการจัดหน่วยให้บริการสาธารณสุขหรือสถานพยาบาลชั่วคราว สำหรับให้บริการผู้ประสภภัย เท่าที่จ่ายจริง ตามความจำเป็น
 18) การรักษาพยาบาล

18.1 ค่ายารักษาโรค เท่าที่จ่ายจริง ครอบคลุมวงเงินไม่เกิน 200 บาท

18.2 ค่าเวชภัณฑ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ทางการแพทย์สำหรับใช้ในการ

ปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสภภัยพิบัติ เท่าที่จ่ายจริง ตามความจำเป็น

18.3 กรณีบาดเจ็บที่ต้องเข้ารับรักษาในโรงพยาบาลของรัฐ เท่าที่จ่ายจริง

ตามที่สถานพยาบาลเรียกเก็บ

18.4 บาดเจ็บสาหัสที่ต้องรักษาในสถานพยาบาล ตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป

ให้จ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้น 3,000 บาท

สำหรับผู้พักรักษาตัวเกิน 30 วัน ให้ช่วยเหลือเป็นเงินยืมชีพ คนละ

2,000 บาทต่อเดือน จนกว่าจะออกจากสถานพยาบาล

กรณีที่เป็นสาธารณภัยร้ายใหญ่ หรือรุนแรงเป็นที่สะเทือนขวัญของประชาชน

ทั่วไปให้จ่ายเงิน และหรือสิ่งของปลอมขวัญผู้ที่ได้รับบาดเจ็บที่รักษาตัวในสถานพยาบาล รายละ

ไม่เกิน 2,000 บาท

18.5 บาดเจ็บจนถึงขั้นพิการไม่สามารถประกอบอาชีพตามปกติได้ ให้ค่า

ช่วยเหลือเบื้องต้น 10,000 บาท และให้ช่วยเหลือเป็นเงินยืมชีพ

คนละ 2,000 บาทต่อเดือน เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี เว้นแต่

สามารถประกอบอาชีพมีรายได้พอเลี้ยงตนเองเพื่งคหรือลดเงิน

ยืมชีพดังกล่าว

ช่วยเหลือทุนการศึกษาแก่บุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ไม่รวมถึง

บุตรบุญธรรมผู้ซึ่งอยู่ในความอุปการะของผู้พิการ จนจบชั้นมัธยม

ศึกษา ดังนี้

- ระดับอนุบาลและประถมศึกษา คนละ 500 บาท/เดือน
  - ระดับมัธยมศึกษา คนละ 800 บาท/เดือน
- 19) ค่าจัดการศพผู้เสียชีวิต รายละไม่เกิน 10,000 บาท งบการนี้ผู้ประสบภัยที่เสียชีวิตเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือเป็นผู้หารายได้เลี้ยงดูครอบครัว วัตถุประสงค์ช่วยเหลือเงินสงเคราะห์ครอบครัวอีกไม่เกิน 25,000 บาท
- 20) กรณีผู้เสียชีวิตเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือผู้หารายได้เลี้ยงดูครอบครัว และมีบุตรซึ่งอยู่ในความอุปการะให้ช่วยเหลือเงินทุนการศึกษาแก่บุตรโดยขอความช่วยเหลือด้วยกฎหมาย แต่ไม่รวมถึงบุตรบุญธรรมผู้ซึ่งอยู่ในความอุปการะของผู้เสียชีวิต กู้ให้ใช้เหมือนกรณี 18.5
- 21) ค่าวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้เบิกตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ ค่าครุภัณฑ์ให้เป็นไปตามที่สำนักงานประมงอนุมัติ
- 22) การขนส่ง
- 22.1 ค่าจ้างเหมายานพาหนะในการขนย้ายผู้ประสบภัยและสัมภาระจากสถานที่ปลอดภัยไปยังที่ปลอดภัย หรือที่พักชั่วคราวและขนย้ายกลับที่เดิม ให้เบิกตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
- 22.2 ค่าจ้างเหมายานพาหนะในการนำวัสดุ เครื่องอุปโภคบริโภคช่วยเหลือผู้ประสบภัย ให้เบิกตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
- 22.3 ค่าจ้างเหมายานพาหนะในการขนส่งวัสดุ ครุภัณฑ์สำหรับใช้ปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัย ให้เบิกตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
- 22.4 ค่าจ้างเหมาหรือจ้างแรงงานนอกห้ามสิ่งของ รวมทั้งค่าจ้างเหมาแรงงานจัดหีบห่อ ให้ใช้เงินที่เหลือของส่วนราชการก่อนการที่มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ให้จ้างบุคคลภายนอกได้ตามจำนวนที่เห็นควร ตามอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ตามประกาศของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
- 22.5 ค่านี้หักเชื้อเพลิงในการขนส่งวัสดุ ครุภัณฑ์ สำหรับใช้ปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เท่าที่จ่ายจริง

- 22.6 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น สำหรับยานพาหนะของทางราชการหรือเอกชนที่นำมาช่วยเหลือโดยสมัครใจและไม่คิดมูลค่าเท่าที่จ่ายจริง
- 23) ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์ รวมทั้งยานพาหนะของทางราชการหรือเอกชนที่นำมาช่วยเหลือ โดยสมัครใจและไม่คิดมูลค่า และชำรุดเสียหายในระหว่างใช้ปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามความจำเป็นให้อยู่ในสภาพเดิม
- 24) ค่าใช้จ่ายในการรับ-ส่ง และติดต่อสื่อสาร เท่าที่จ่ายจริง
- 25) ค่าวัสดุสำนักงานซึ่งเกี่ยวเนื่องงานการช่วยเหลือผู้ประสบภัย และค่าวัสดุในการจัดหีบห่อ วัสดุเบิกได้ตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
- 26) ค่าอาหารจัดเลี้ยงเจ้าหน้าที่ของทางราชการและผู้ให้ความช่วยเหลือมือละไม่เกิน 20 บาทต่อคน ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ของทางราชการ และผู้มาให้ความช่วยเหลือด้อยงไม่ได้รับเงินอื่นใดจากทางราชการอีก
- 27) ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าอาหารทหารนอกเวลา ค่าเช่าที่พัก และหรือค่าพาหนะ สำหรับเจ้าหน้าที่ของทางราชการซึ่งปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัย วัสดุเบิกจ่ายได้ในกรณีงบประมาณปกติไม่เพียงพอ หรือมิได้ตั้งไว้เพื่อการนี้ ตามนัยพระราชกฤษฎีกาค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. 2526 และที่แก้ไขเพิ่มเติม หรือตามระเบียบการเบิกจ่ายเงินเป็นค่าอาหารทหารนอกเวลา แล้วแต่กรณี ส่วนบุคคลภายนอกที่มาช่วยปฏิบัติงาน วัสดุเบิกจ่ายค่าตอบแทนได้ตามอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำตามประกาศของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

5. ค่ากรมการปกครอง (กระทรวงมหาดไทย)

5.1 จัดหาวัสดุ ได้แก่ กระสอบทราย ดิน ลูกกรัง เส้าเข็ม ไม้แบบ ตลอดจนซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์ที่จำเป็นเพื่อนำไปป้องกันและแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า หรือลดอันตรายจากน้ำท่วมที่จะทำความเสียหายต่อสิ่งสาธารณประโยชน์ เช่น สะพาน ถนน ทิวสน เหมือง ฝาย เรียงเรียน วัด สถานที่ราชการ ตลอดจนสิ่งสาธารณประโยชน์อื่น ๆ ตามลำดับความจำเป็นเร่งด่วน หรือความเสียหายต่อราษฎรโดยส่วนรวม

5.2 จัดหาเงินกู้ยืม เชื้อเพลิงและหล่อลื่นรวมทั้งค่ากระแสไฟฟ้า สำหรับเครื่องสูบน้ำของทางราชการเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าหรืออันตรายจากน้ำท่วม ที่จะทำความเสียหายต่อสิ่งสาธารณประโยชน์ตามข้อ 5.1 หรือราชการโดยส่วนรวม หากเครื่องสูบน้ำของทางราชการมีไม่พอ ให้จัดกู้ยืมเชื้อเพลิงและหล่อลื่น รวมทั้งค่ากระแสไฟฟ้าสำหรับเครื่องสูบน้ำที่เอกชนนำมาใช้ช่วยเหลือด้วย

5.3 ซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์ ซึ่งได้รับความเสียหาย เช่น สะพาน ถนน ทانบก เหมือง ฝาย โรงเรียน วัด สถานที่ราชการ ตลอดจนสิ่งสาธารณประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งมีได้ยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการใด และอยู่ในความรับผิดชอบของจังหวัด รวมทั้งไม่เข้าซ้อนกับโครงการพิจารณาอื่น ๆ ซึ่งได้รับงบประมาณดำเนินการในบริเวณนั้น ๆ อยู่แล้ว

สำหรับสะพาน ถนน ที่ได้รับความเสียหายจนไม่สามารถซ่อมแซมให้กลับสู่สภาพเดิมได้ ก็ให้ก่อสร้างสะพานไม้ชั่วคราว ท่อเหลี่ยม คสล. ขึ้นใหม่ ทดแทนของเดิมได้เท่าที่จำเป็นเร่งด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาคะเพาะหน้า

สรุปแล้วจะเห็นได้ว่าการเตรียมการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยได้แบ่งแยกอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการที่มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ประสบภัยไว้ชัด กล่าวคือ การป้องกันและช่วยเหลือเกี่ยวกับเกษตรพืชไร่ เป็นต้นที่เป็นหน้าที่ของเกษตรจังหวัดหรือกระทรวงเกษตร ด้านสัตว์เลี้ยงให้ เป็นหน้าที่ของปศุสัตว์จังหวัด หรือกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตร ด้านประมงให้ เป็นหน้าที่ของประมงจังหวัดหรือกรมประมง กระทรวงเกษตร ด้านการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนอื่นเนื่องจากอุทกภัยก็เป็นหน้าที่ของประชาสงเคราะห์จังหวัด หรือกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ส่วนการเตรียมการป้องกันหรือแก้ไขสิ่งสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ที่ประชาชนต้องงใช้ร่วมกันส่วนใหญ่ และได้รับความเสียหาย เช่น ถนน สะพาน เหมือง ฝาย สถานที่ราชการ โรงเรียน ที่ต้องดูแลป้องกันหรือได้รับความเสียหายจากอุทกภัย ก็ให้เป็นหน้าที่ของปกครองจังหวัด อาเภอ หรือกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

บทที่ 5

อุทกภัยปี 2538 กับการประส่วน

1. สถานการณ์อุทกภัยปี 2538

ในระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนตุลาคม 2538 ได้เกิดพายุโซนร้อนหรือที่เรียกว่าดีเปรสชันพัดผ่านประเทศไทย จำนวน 5 ครั้ง ครั้งแรกพายุโซนร้อนเก็รี ระหว่าง 30 กรกฎาคม ถึง 9 สิงหาคม 2538 ครั้งที่สอง พายุโซนร้อนเฮลเลน ระหว่าง 10-17 สิงหาคม 2538 ครั้งที่สาม พายุโซนร้อน เออร์วีน ระหว่าง 18-26 สิงหาคม 2538 ครั้งที่ 4 พายุโซนร้อน โอลีส์ ระหว่างวันที่ 27 สิงหาคม - 1 กันยายน 2538 และครั้งที่ 5 พายุโซนร้อน โนเอร์ ระหว่างวันที่ 6 กันยายน 2538 นอกจากนี้ยังมีร่องความกดอากาศต่ำพัดผ่านประเทศไทย ในช่วงเวลาเดียวกันอีก 4 ครั้ง แรกในช่วงเดือนกรกฎาคม 2538 ร่องความกดอากาศต่ำพัดผ่านภาคเหนือตอนบน ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนสิงหาคม 2538 ร่องความกดอากาศต่ำพัดผ่านภาคเหนือตอนบน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 3 ช่วง บลายเดือนสิงหาคม 2538 ร่องความกดอากาศต่ำพัดผ่านภาคเหนือตอนบนและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 4 ช่วงเดือนกันยายน 2538 ร่องความกดอากาศต่ำพัดผ่านภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 5 ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2538 ร่องความกดอากาศต่ำพัดผ่านภาคใต้ตอนล่างร่วมกับมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดปกคลุมภาคใต้และอ่าวไทยด้วย

จะเห็นได้สภาพดินฟ้าอากาศของประเทศไทยระหว่างเดือนกรกฎาคม - พฤศจิกายน 2538 รวมเป็นเวลา 5 เดือน ซึ่งมีพายุที่พัดผ่านประเทศไทย และทำให้นฝนตกติดต่อกันถึง 5 ลูก และร่องความกดอากาศต่ำที่เกิดขึ้นอีก 4 ครั้ง เหล่านี้ล้วนแต่เป็นอิทธิพลอย่างมากที่ทำให้เกิดฝนตกหนักถึงหนักมากติดต่อกันตั้งแต่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและเรื้อยไปจนถึงภาคใต้ จึงทำให้เกิดภาวะน้ำป่าไหลหลากอย่างรุนแรงและรวดเร็ว ซึ่งเขื่อนกั้นเก็บน้ำต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่สามารถกั้นเก็บน้ำได้ต้องระบายออกหรือบางแห่งน้ำล้นเขื่อนเอง ท้าให้สภาพน้ำในแม่น้ำลำคลองต่าง ๆ มีน้ำไหลหลาก และเอ่อท่วมล้นพื้นที่ถึง 2 ฟุต ก่อให้เกิดภาวะอุทกภัยเป็นบริเวณกว้างทุกภาคของประเทศไทย นี่คือสภาพความเป็นมาของการเกิดอุทกภัยใหญ่ปี 38

พื้นที่ประสบอุทกภัย

อาจกล่าวได้ว่าในปี 2538 แทบจะไม่มีจังหวัดใดของประเทศไทยที่ไม่ประสบอุทกภัย นั่นคือ มีอุทกภัยเกิดขึ้นใน 73 จังหวัด 695 อำเภอ/กิ่งอำเภอ มีเพียง 2 จังหวัดเท่านั้นที่ไม่เกิด

อุทกภัย คือ จังหวัดราชบุรี และภูเก็ต แยกเป็นพื้นที่เป็นภาค ดังนี้

ภาคเหนือ	17 จังหวัด	171 อำเภอ/กิ่งอำเภอ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	19 จังหวัด	216 อำเภอ/กิ่งอำเภอ
ภาคกลาง	24 จังหวัด	168 อำเภอ/กิ่งอำเภอ
ภาคใต้	13 จังหวัด	140 อำเภอ/กิ่งอำเภอ

ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุทกภัยปี 2538 แยกออกเป็นประเภทความเสียหาย ดังนี้

1. สิ่งสาธารณประโยชน์เสียหาย

1.1 ถนน	25,693	สาย
1.2 สะพาน	1,470	แห่ง
1.3 เหมือง/ฝาย/ทามบ	1,684	แห่ง
1.4 โรงเรียน	1,500	แห่ง
1.5 วัด	1,362	แห่ง
1.6 มัสยิด	17	แห่ง
1.7 สถานที่ราชการ	358	แห่ง

2. พื้นที่การเกษตรเสียหาย

2.1 นาข้าว	9,496,235	ไร่
2.2 พืชไร่	416,298	ไร่
2.3 พืชสวน	477,434	ไร่
2.4 พืชผัก	10,413	ไร่

3. สัตว์เลี้ยงสูญเสียชีวิต

3.1 โค	2,201	ตัว
3.2 กระบือ	201	ตัว
3.3 สุกร	12,472	ตัว
3.4 เป็ด	326,372	ตัว
3.5 ไก่	1,711,411	ตัว
3.6 นกกระทา	479,173	ตัว

4. บ่อปลา/กุ้ง

4.1 บ่อปลา	105,331	บ่อ
------------	---------	-----

4.2 บ่อกึ่ง	4,139 บ่อ
5. ประชาชนได้รับความเดือดร้อน	
5.1 ราษฎรได้รับความเดือดร้อน	1,530,414 ครอบครัว 5,802,834 คน
5.2 ราษฎรเสียชีวิต	440 คน
5.3 บ้านเรือนได้รับความเสียหายทั้งหมด	2,587 หลัง บางส่วน 10,493 หลัง
6. มูลค่าของความเสียหายแยกเป็นดังนี้	
6.1 สิ่งสาธารณประโยชน์ คิดเป็นเงินประมาณ	5,506,347,893.- บาท
6.2 ด้านเกษตร	4,023,394,698.- บาท
6.3 ด้านบุคคล	60,454,799.- บาท
6.4 ด้านประมง	1,337,288,033.- บาท
รวมมูลค่าความเสียหายทั้งสิ้นประมาณ	<u>10,927,485,423.- บาท</u>

2. การประสานความช่วยเหลืออุทกภัย

ได้กล่าวมาตั้งแต่ตอนต้นแล้วว่า การเตรียมการป้องกันอุทกภัยทั้งด้านบริหารและด้านการเงินงบประมาณนั้นมีส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ รับหน้าที่ไปตามอำนาจและหน้าที่ซึ่งได้กำหนดไว้แล้ว ส่วนการให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยก่อนเกิดเหตุขณะเกิดเหตุและหลังภัยสงบแล้วนั้น เป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันภัยพลเรือนแห่งชาติว่าด้วยการสงเคราะห์ราษฎรผู้ประสบสาธารณภัย พ.ศ. 2524 ซึ่งในส่วนกลางมีกองสงเคราะห์ผู้ประสบภัย กรมประชาสัมพันธ์ เป็นหน่วยรับผิดชอบการบริหารจัดการและวิธีการให้การช่วยเหลือทั้งงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยโดยมีศูนย์สงเคราะห์ผู้ประสบภัยประมาณ 5 ภาค เป็นหน่วยประสานการช่วยเหลือสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการช่วยเหลือ รวมทั้งเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ตลอดจนกำลังเจ้าหน้าที่ เพื่อให้การสนับสนุนแก่จังหวัดในเขตความรับผิดชอบ สำหรับในส่วนภูมิภาคได้แก่จังหวัดนั้น มีตัวแทนของกรมประชาสัมพันธ์ประจำอยู่ทุกจังหวัด ได้แก่ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด ซึ่งมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย โดยมีประชาสัมพันธ์จังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ

มีอำนาจหน้าที่ในการเตรียมแผนการป้องกัน แผนการระงับการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย และแผนประสานการช่วยเหลือกับหน่วยราชการและองค์การกุศล เอกชนภายในจังหวัดด้วย

สำหรับการประสานหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในส่วนกลาง กรมประชาสัมพันธ์ เป็นหน่วยงานหลักได้จัดทำแผนการปฏิบัติงานร่วมกันในการสงเคราะห์ผู้ประสบสาธารณภัยในกรุงเทพมหานคร และส่วนภูมิภาค ซึ่งแผนประสานการปฏิบัติงานของหน่วยราชการและองค์การสังคม สงเคราะห์ที่เอกชนต่าง ๆ เพื่อป้องกันการปฏิบัติงานซ้ำซ้อน และจัดระเบียบการแจกจ่ายสิ่งของ เครื่องอุปโภคแก่ผู้ประสบภัยให้เหมาะสม โดยในแผนนี้มีการกำหนดประเภทวัสดุสิ่งของที่แต่ละหน่วยงานจะบริการช่วยเหลือผู้ประสบภัยว่าเมื่อใดบ้าง เพื่อมิให้ซ้ำซ้อนกัน รวมทั้งการกำหนดวิธีการปฏิบัติ เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นในแต่ละพื้นที่จะปฏิบัติอย่างไร ถ้าเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครจะดำเนินการอย่างไร ในส่วนภูมิภาค จังหวัด อำเภอ จะดำเนินการอย่างไร ดังนี้

การประสานงานระหว่างองค์กรภาครัฐ

ก. การแจ้งข่าวการเกิดภัย

1. ส่วนกลาง

- กรณีเกิดอุทกภัยหรือภัยอื่น ๆ กรุงเทพมหานครโดยสำนักงานเขตท้องที่จะแจ้งเหตุมายังกรมประชาสัมพันธ์ โดยกองสงเคราะห์ผู้ประสบภัย หรือแจ้งศูนย์สงเคราะห์ผู้ประสบภัยภาคกลางโดยผ่านทางโทรศัพท์ หรือแฟกซ์เมื่อได้รับทราบเหตุแล้ว กรมประชาสัมพันธ์โดยศูนย์สงเคราะห์ผู้ประสบภัยภาคกลางจะส่งเจ้าหน้าที่ออกไปร่วมกับสำนักงานเขตท้องที่เพื่อสำรวจสภาพและปัญหาของภัยเพื่อเป็นข้อมูลเตรียมการวางแผนให้การช่วยเหลือโดยด่วนต่อไป

- กรณีที่เกิดภัยขึ้นศูนย์ร่วมข่าวกองบริการกับการตำรวจดับเพลิง ศูนย์สื่อสารร่วม กรมตำรวจ (ศูนย์ปฐมวัย) กองกำกับการ 4 กองตำรวจสื่อสาร จะแจ้งข่าวอัคคีภัย หรือสาธารณภัยอื่น ๆ ให้ศูนย์สงเคราะห์ผู้ประสบภัยภาคกลาง หรือกองสงเคราะห์ผู้ประสบภัย กรมประชาสัมพันธ์ และส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องตลอดจนสภาประชาชาติไทย และมูลนิธิ องค์การกุศลอื่น ๆ ทราบ เพื่อเตรียมการให้การช่วยเหลือโดยด่วนต่อไป

2. ส่วนภูมิภาค

เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นในท้องที่ใด อำเภอรายงานเหตุเกิดสาธารณภัยมายังจังหวัดส่วนที่ สุดทางวิทยุ โทรศัพท์ หรือแฟกซ์ โดยสำนักงานปกครองจังหวัดจะสำเนาข่าวสาธารณภัยนั้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องงานจังหวัดได้ทราบด่วนที่สุดเช่นกัน ซึ่งสำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดก็จะได้รับรายงานเหตุการณ์สาธารณภัยดังกล่าวด้วย เมื่อได้รับรายงานแล้ว สำนักงาน

ประชาสงเคราะห์จังหวัดจะส่งเจ้าหน้าที่ออกไปประสานกับอำเภอท้องที่ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง ประกอบการวางแผนให้การช่วยเหลือในส่วนที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบโดยด่วนต่อไป พร้อมกันนั้น ก็จะรายงานเหตุด่วนการเกิดสาธารณภัยให้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมกับกรมประชา- และมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ทราบ พร้อมกับแจ้งข่าวสารนี้ไปยังหน่วย ราชการ และองค์การกุศลเอกชนที่เกี่ยวข้องให้ทราบด้วย

๒. การประสานการช่วยเหลือ

1. ส่วนกลาง

ในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย เมื่อเกิดเหตุผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในฐานะผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติป้องกัน ภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 มาตรา 20 จัดตั้งกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรุงเทพมหานคร แต่งตั้งพนักงานป้องกันภัย จัดตั้งหน่วยปฏิบัติงานเมื่อกรมประชาสงเคราะห์เป็นหน่วยหลัก ในการปฏิบัติงานสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยมีหน่วยราชการต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมปฏิบัติงานด้วย

หน่วยปฏิบัติงานร่วม

- กองบังคับการตำรวจนครบาล
- สำนักงานตำรวจภาค 1-9
- กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน
- กองบังคับการตำรวจดับเพลิง
- กองตำรวจสืบสวน
- สำนักงานสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร
- สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร
- กองสุขภาพเทศบาล กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
- คณะกรรมการอำนวยการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์ และสาธารณสุข แก่ผู้ประสบอุทกภัย และภัยธรรมชาติ (กอร.) กองสาธารณสุขภูมิภาค สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
- กองกลางสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
- กองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมการปกครอง
- กองสงเคราะห์ผู้ประสบภัย กรมประชาสงเคราะห์

- ศูนย์สงเคราะห์ผู้ประสบภัยประมาณ 5 ศูนย์
- ศูนย์อำนวยความสะดวกช่วยเหลือผู้ประสบภัยกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (สาธารณภัย) ในเขตกรุงเทพมหานคร

- กองปกครองและทะเบียน กรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานเขตท้องที่เกิดเหตุ จะออกหนังสือรับรองครอบครัวที่ประสบภัย (อัคคีภัย อุทกภัย และสาธารณภัยอื่น ๆ) เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการรับบริการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ
- กองบังคับการตำรวจนครบาล (โดยสถานีตำรวจนครบาล ในท้องที่เกิดเหตุ) มีหน้าที่ดำเนินการรักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยในบริเวณที่เกิดเหตุ ควบคุมการจราจร สืบสวนสาเหตุ ค่าเสียหาย การสูญเสีย และกรณีที่เกิดอัคคีภัยมีอำนาจอนุญาตให้ผู้ประสบภัยที่เป็นเจ้าของบ้าน เข้าคืนสิ่งของบริเวณบ้านพักของตนในที่เกิดเหตุได้ ตลอดจนให้การสนับสนุนอื่น ๆ เมื่อได้รับการขอร้อง
- สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร โดยศูนย์บริการสาธารณสุขและโรงพยาบาลของสำนักอนามัย ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่เกิดเหตุ หน่วยแพทย์กู้ชีวิตจากกองควบคุมโรคจัดการดูแลรักษาพยาบาลผู้ได้รับบาดเจ็บจากอัคคีภัย อุทกภัยและสาธารณภัยอื่น ๆ ตลอดจนให้บริการทางการแพทย์
- สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร เมื่อได้รับแจ้งเหตุเกิดสาธารณภัย (อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย และภัยอื่น ๆ) จากศูนย์วิทยุสมัครสมัคร กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานเขต ฯลฯ แล้วนักสังคมสงเคราะห์ของสำนักสวัสดิการสังคมฯ จะออกหน่วยสงเคราะห์เคลื่อนที่ปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยทันที ในด้านเครื่องอุปโภคบริโภค เงินค่าที่พักอาศัย-ชั่วคราว ฯลฯ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน ปัญหาเฉพาะหน้า และพิจารณาให้ความช่วยเหลือด้านการเงินอื่น ๆ ตามความจำเป็นของผู้ประสบภัยต่อไปตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย พ.ศ. 2537
- กรมประชาสัมพันธ์ (โดยศูนย์สงเคราะห์ผู้ประสบภัยภาคกลาง กองสงเคราะห์ผู้ประสบภัย) จะให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ (อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย และสาธารณภัยอื่น ๆ) ในด้านการเงิน สิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภค ที่พักอาศัยชั่วคราว ครัวจัดเลี้ยงอาหาร และการบริการ โดยพิจารณาตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ ว่าด้วยการสงเคราะห์ราษฎรผู้ประสบภัย พ.ศ. 2524

2. ในส่วนภูมิภาค

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ (อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย และสาธารณภัยอื่น ๆ) ในส่วนภูมิภาค เมื่อเกิดเหตุผู้ว่าราชการจังหวัด (ในฐานะผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัด ตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 มาตรา 21) จะจัดตั้งกองอำนาจการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยขึ้น ๗ บริเวณที่เกิดเหตุ พร้อมทั้งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่มาประจำกองอำนาจการ และปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- **อำเภอท้องที่หรือเทศบาล** ออกหนังสือรับรองสำหรับครอบครัวผู้ประสบภัยพิบัติ (อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย และสาธารณภัยอื่น ๆ) เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการรับบริการช่วยเหลือต่าง ๆ

- **สำนักงานตำรวจภาค 1-9** (โดยสถานีตำรวจภูธร อำเภอท้องที่ที่เกิดเหตุ) ดำเนินการรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชน และควบคุมการจราจร ตลอดจนสอบสวนสาเหตุ ค่าเสียหาย การสูญเสียชีวิต และกรณีที่เกิดอัคคีภัยมีอำนาจให้ผู้ประสบภัยที่เป็นเจ้าของบ้าน เข้าค้นสิ่งของในบริเวณบ้านพักของตนได้ และยังำให้การสนับสนุนในเรื่องอื่นๆ ตามที่ได้รับการร้องขออีกด้วย

- **กรมอนามัย** โดยศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขตในพื้นที่ให้บริการด้านการจัดหาผ้าสะอาด และการปรับปรุงสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม หากในเขตเทศบาลให้เป็นหน้าที่ของเทศบาลนั้น ๆ

- **สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข** โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด หรือสาธารณสุขอำเภอ จะให้บริการด้านการรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บและบริการทางการแพทย์

- **กองบังคับการตำรวจดับเพลิง** โดยหน่วยบรรเทาสาธารณภัย ท้าหน้าที่ให้การสนับสนุนจังหวัดในการต่อต้านภัย ระวังภัย บรรเทาภัย ตลอดจนการอพยพ คน สัตว์ สิ่งของให้รอดพ้นจากภัยพิบัติ

- **กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน** นำสิ่งของพระราชทานไปแจกจ่ายช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ (อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย และสาธารณภัยอื่น ๆ) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตำรวจตระเวนชายแดน

- **กรมประชาสัมพันธ์** โดยสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดจะปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ (อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย และสาธารณภัยอื่น ๆ) โดยการประชาสัมพันธ์ได้มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทรงจ่ายเงินช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบอัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย และสาธารณภัยอื่น ๆ ในปัญหาเฉพาะหน้า ได้ภายในวงเงิน

ครั้งละไม่เกิน 3,000,000 บาท แล้วรายงานให้กรมประชาสงเคราะห์ทราบด่วนที่สุด ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้จ่ายเงินทรงงไป (ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทรงงราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.2538)

- ศูนย์สงเคราะห์ผู้ประสบภัยประจําภาค ในกรณีที่เกิดภัยร้ายใหญ่หรือภัยร้ายปานกลาง ซึ่งทางจังหวัดขอความร่วมมือมา ศูนย์สงเคราะห์ผู้ประสบภัยประจําภาคที่รับผิดชอบในเขตจังหวัดนั้น ๆ หรือศูนย์ฯ พิจารณาเห็นว่าควรออกไปสมทบช่วยเหลือด้านกำลังคน และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นก็จะจัดส่งหน่วยสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเคลื่อนที่พร้อมด้วยนักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่นำสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภค และเครื่องอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น เรืออลูมิเนียม ท้องแบน รถยนต์ และเจ้าหน้าที่ ออกไปให้การสนับสนุนจังหวัดร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการช่วยเหลือเฉพาะหน้าที่เกี่ยวกับ เรื่องการจัดที่พักอาศัยชั่วคราว การจัดเลี้ยงอาหาร สงเคราะห์วัสดุอุปกรณ์ซ่อมแซมบ้าน เครื่องมือประกอบอาชีพ ตลอดจนค่ารักษาพยาบาล (ตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ ว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย พ.ศ.2524) นอกจากนี้ยังให้การสนับสนุนเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม สารองจ่ายไว้ที่จังหวัดอีก จำนวนหนึ่งสำหรับเตรียมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้ทันที่

3. ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

กองสงเคราะห์ผู้ประสบภัย กรมประชาสงเคราะห์ ร่วมกับองค์การสังคม-สงเคราะห์ภาคเอกชน จัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกันในการสงเคราะห์ผู้ประสบสาธารณภัยในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค พ.ศ.2535 และพ.ศ.2538 เพื่อให้การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยดำเนินไปด้วยความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยอย่างเหมาะสมใกล้ชิดกัน โดยมีองค์การสังคมสงเคราะห์เอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย 13 องค์การ ดังนี้

1) สภากาชาดไทย เมื่อได้รับแจ้งเหตุภัยพิบัติ (อัคคีภัย อุทกภัย และสาธารณภัยอื่น ๆ) จากกรมประชาสงเคราะห์ จะพิจารณาให้ความช่วยเหลือดังนี้

- ขณะเกิดอัคคีภัย สภากาชาดไทยจะส่งหน่วยรักษาพยาบาลออกไปให้การรักษา ณ กองอำนวยการในท้องที่ที่เกิดเหตุ และนำผู้ป่วยอาการหนักส่งโรงพยาบาลพร้อมทั้งสังเกตการณ์ เมื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือในเรื่องเครื่องอุปโภคบริโภค ตามความจำเป็นในระยะเวลาต่อมา กรณี

เกิดอุทกภัย หรือสาธารณภัยอื่น ๆ สภากาชาดไทยจะออกหน่วยรักษาพยาบาลไปให้การรักษาพยาบาลตามเขตที่เกิดภัยขอมมา และนำสิ่งของ เครื่องอุปโภค บริโภค ไปแจกจ่ายตามที่เห็นสมควร

- ในส่วนภูมิภาค จังหวัดที่มีสภากาชาดของสภากาชาดไทยอยู่เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น เหล่ากาชาดจังหวัดจะให้การบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัยพิบัติในจังหวัดนั้น ๆ โดยร่วมมือกับเจ้าหน้าที่จังหวัด หากไม่เพียงพอ เหล่ากาชาดจังหวัดจะรายงานไปยังส่วนกลางขอรับการสนับสนุนเพิ่มเติมและถ้ามีผู้เจ็บป่วยมากราย สภากาชาดไทยจะพิจารณาจัดส่งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ออกไปปฏิบัติการณ์ด้วย

2) สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ให้การส่งเสริมและประสานงานกับหน่วยงานราชการและองค์กรสมานึกในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย และช่วยเหลือสิ่งของ เครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในบางครั้งตามที่เห็นสมควร หรือเมื่อได้รับการแจ้งจากกรมประชาสงเคราะห์

3) มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ดังนี้

เมื่อได้รับแจ้งเหตุการณ์จากกรมประชาสงเคราะห์แล้ว มูลนิธิฯ จะจัดหน่วยสงเคราะห์เคลื่อนที่ออกไปปฏิบัติงานทันทีโดยมีกรรมการอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่นำสิ่งของสงเคราะห์ไปยังกองอำนวยการในท้องที่ทันทีที่เกิดเหตุ พิจารณาตามขั้นตอนในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยคือ

- ให้สิ่งของที่จำเป็นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้แก่ เครื่องนอน เครื่องครัว อาหารแห้ง เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องใช้ประเภทต่าง ๆ

- ให้ทุนพระราชทานการศึกษาแก่เด็กนักเรียนยากไร้ ที่ครอบครัวประสบสาธารณภัย และไม่มีผู้อุปการะ ตามระเบียบทุนพระราชทานการศึกษาสงเคราะห์ของมูลนิธิฯ ตั้งแต่ระดับชั้นเด็กเล็กจนถึงระดับอุดมศึกษา ตามแนวถนัดของนักเรียนเท่าที่จะศึกษาได้

- นักสังคมสงเคราะห์ และอาสาสมัครจะติดตามผลเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็นต่อไป

ในส่วนภูมิภาค การพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยอยู่ในดุลพินิจของผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะประธานกรรมการมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ประจำจังหวัด ตามแนวทางดังกล่าวข้างต้น โดยมีประชาสงเคราะห์จังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ประจำจังหวัด

4) มูลนิธิส่งเสริมความสะอาดและสุขภาพนักเรียน ในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อได้รับแจ้งเหตุจากกรมประชาสัมพันธ์แล้ว มูลนิธิฯ จะพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ (อัคคีภัย ว่างภัย อุทกภัย และสาธารณภัยอื่น ๆ) เป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม โดยช่วยเหลือเป็นสิ่งที่ของอุปโภคบริโภค เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และอุปกรณ์การเรียน

5) มูลนิธิสงเคราะห์ครอบครัวทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เมื่อได้รับแจ้งเหตุจากกรมประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการมูลนิธิฯ จะพิจารณาจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปที่เกิดเหตุ โดยให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ (อัคคีภัย ว่างภัย อุทกภัย และสาธารณภัยอื่น ๆ) ทางด้านการเงินและเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม สำหรับครอบครัวผู้ประสบภัยที่เป็นครอบครัวทหารผ่านศึก มูลนิธิฯ จะพิจารณาให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

6) สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์ จะพิจารณาให้การช่วยเหลืองานสงเคราะห์สตรีและเด็กทุกด้าน การช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้การช่วยเหลือระยะยาวด้านการฝึกอาชีพสตรีและเด็ก ให้การสงเคราะห์ครอบครัวภายหลังภัยสงบแล้ว และถ้าเป็นภัยร้ายใหญ่จะให้การช่วยเหลือขั้นต้นร่วมกับประชาสัมพันธ์

7) มูลนิธิช่วยเหลือเด็กเชียงใหม่ การปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยในกรุงเทพมหานคร เมื่อได้รับแจ้งเหตุจากกรมประชาสัมพันธ์ จะจัดส่งหน่วยเคลื่อนที่ออกไปให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ (อัคคีภัย ว่างภัย อุทกภัย และสาธารณภัยอื่น ๆ) ในทันที โดยปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ณ กองอำนวยการในท้องที่เกิดเหตุ พร้อมกันนั้นจัดเลี้ยงอาหารในวันเดียวกัน และจะจัดเลี้ยงต่อเนื่องจนกว่าจะหมดความจำเป็น ขณะเดียวกันได้สำรวจจำนวนผู้ประสบภัยในแต่ละครอบครัว เพื่อแจกจ่ายเงินสดและเครื่องอุปโภค บริโภค ร่วมกับสมาคมและมูลนิธิเงินต่าง ๆ ในส่วนของผู้เสียชีวิตจากภัยดังกล่าว ทางมูลนิธิฯ ก็จะช่วยเหลือแก่ศพสงสถาบันนิเวศและจ่ายค่าจัดการศพให้ญาติ รายละ 5,000 บาท และหากขัดสนในด้านค่าพาหนะเคลื่อนย้ายศพกลับภูมิลำเนาเดิม ทางมูลนิธิฯ จะรับไว้พิจารณาต่อไป

8) มูลนิธิร่วมกตัญญู เมื่อได้รับแจ้งเหตุจากกรมประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการมูลนิธิฯ จะพิจารณาจัดส่งหน่วยงานเคลื่อนที่ออกไปให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ (อัคคีภัย อุทกภัย และสาธารณภัยอื่น ๆ) โดยปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ณ กองอำนวยการในท้องที่เกิดภัยและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยให้บริการเครื่องดื่ม และเลี้ยงอาหารผู้ประสบภัย แจกสิ่งของ เครื่องอุปโภคบริโภค และบริการเก็บศพผู้เสียชีวิตจากภัยพิบัติด้วย นอกจากนี้ยังให้บริการด้านเครื่องดื่มแก่เจ้าหน้าที่ในกองอำนวยการด้วย

9) พุทธสัมพันธ์สมาคมแห่งประเทศไทย เมื่อได้รับแจ้งเหตุจากกรมประชาสงเคราะห์ คณะกรรมการสมาคมจะพิจารณาจัดส่งหน่วยเคลื่อนที่ออกไปให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ (อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย และสาธารณภัยอื่น ๆ) โดยปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยในการจัดเลี้ยงอาหาร แจกสิ่งของ เครื่องอุปโภค บริโภค และยารักษาโรค

10) ยูวสมาคมไทย-ธิปไตย ในความอุปถัมภ์ของสมาคมศรีสุริยวงศ์สภา เมื่อได้รับแจ้งเหตุจากกรมประชาสงเคราะห์ คณะกรรมการสมาคมจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอัคคีภัย โดยจัดหน่วยเคลื่อนที่พร้อมด้วยสิ่งของ เครื่องอุปโภค บริโภค ไปให้การช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๓ กองอำนาจการบริเวณส่วนใหญ่ที่เกิดภัย ส่วนในกรณีที่เกิดอุทกภัย วาตภัย และสาธารณภัยอื่น ๆ สมาคมจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือเป็นครั้งคราวตามกำลัง

ในส่วนภูมิภาค จะพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ตั้งแต่ 1 ครอบครัวขึ้นไป โดยจัดส่งสิ่งของ เครื่องอุปโภค บริโภค ไปสนับสนุนจังหวัดที่เกิดภัยทางรถยนต์หรือส่งผ่านทางกรมประชาสงเคราะห์

11) สมาคมฮินดูสมาช เมื่อได้รับแจ้งเหตุจากกรมประชาสงเคราะห์ สมาคมจะพิจารณาส่งหน่วยงานเคลื่อนที่พร้อมด้วยเครื่องอุปโภค บริโภค ไปให้การช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๓ กองอำนาจการบริเวณที่เกิดเหตุ

ในส่วนภูมิภาค สมาคมจะจัดส่งสิ่งของ เครื่องอุปโภค บริโภค ผ่านกรมประชาสงเคราะห์ไปให้การสนับสนุนจังหวัดที่เกิดภัย

12) มูลนิธิสหกิจคริสเตียนแห่งประเทศไทย จะพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยด้วยเครื่องอุปโภค บริโภค เป็นอันดับแรก ต่อไปอาจเป็นการช่วยเหลืออย่างอื่นตามความจำเป็นตามสถานการณ์ โดยมอบให้เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมทั้งนี้ต้องได้รับการอนุมัติจากกรมการบริหารของมูลนิธิฯ ซึ่งในกรณีเร่งด่วนอาจพิจารณาอนุมัติภายใน 24 ชั่วโมง

13) สมาคมพุทธมามกะสงเคราะห์การกุศลแห่งประเทศไทย จะพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย โดยช่วยเป็นเงินสด และเก็บศพที่ไม่มีญาติ มีสมาชิก 43 องค์การทั่วประเทศ องค์การสมาชิกจะมีความ "สร้าง" เป็นชื่อมูลนิธิเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น องค์การสมาชิกที่อยู่ใกล้ที่เกิดภัยจะออกให้ความช่วยเหลือทันที

บทที่ 7

การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ปี 38

ภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นนั้น มนุษย์เราไม่สามารถหาทางป้องกันมิให้มันเกิดขึ้นได้ แต่มีการเตรียมการป้องกันเพื่อหลีกเลี่ยงภัยที่จะเกิดขึ้น หรือหาทางลดอันตรายที่จะเกิดจากภัยธรรมชาติให้น้อยที่สุด เช่น กรณีการเกิดอุทกภัย เราทราบดีว่าอุทกภัยนั้นจะเกิดจากการที่ฝนตกหนัก และน้ำไม่สามารถระบายลงสู่แม่น้ำลำคลองได้ทันก็ทำให้เกิดน้ำท่วมบ้างท่วมหนักบ้างเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ และทรัพย์สินของประชาชนมากน้อยขึ้นอยู่กับความรุนแรงของอุทกภัย หรือกระแสน้ำที่ไหลผ่าน ซึ่งในบทที่แล้วได้กล่าวถึงการเตรียมการป้องกันหรือลดอันตรายอันเนื่องมาจากการเกิดอุทกภัย โดยมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนวางแผนเตรียมการป้องกันเพื่อลดอันตรายจากอุทกภัย

แม้ว่าจะมีการเตรียมการป้องกันช่วยเหลือ เพื่อลดอันตรายจากอุทกภัยไว้ดีอย่างไรก็ตามเมื่อเกิดอุทกภัยขึ้นต้องมีส่วนที่จะต้องเกิดอุทกภัย และทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ และการติดต่อทางคมนาคมไม่สะดวก ซึ่งถ้าเป็นอุทกภัยที่เกิดเป็นพื้นที่กว้างและกินเวลานาน ก็ทำให้ประชาชนประสบความเดือดร้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลโดยหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะต้องเข้าไปช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนอย่างเร่งด่วน และทำถึงทั้งก่อนเกิดภัย ระยะเวลาที่เกิดภัย และหลังที่ภัยสงบแล้ว ซึ่งการช่วยเหลือดังกล่าวจะมีหน่วยราชการที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบให้การช่วยเหลือราษฎรที่ประสบอุทกภัยในปี 2538 ดังนี้

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

1. ได้ให้การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้า สำหรับเป็นค่าวัสดุเพื่อป้องกันบรรเทาอุทกภัย ในส่วนที่เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น อีฐ หิน ดิน ทนทราย คำน้ำฉันทัน เชื้อเพลิง และอื่น ๆ ที่ประชาชนต้องใช้จ่ายประโยชน์ร่วมกัน โดยใช้จ่ายเป็นเงินทั้งสิ้น 595 ล้านบาทเศษ
2. ได้ให้การช่วยเหลือซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ชำรุดเสียหาย เนื่องจากอุทกภัยโดยได้รับอนุมัติเงินงบกลางตามมติคณะรัฐมนตรี จำนวน 1,878.5 ล้านบาท เพื่อบูรณะ

ซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ขอความช่วยเหลือมา 16,447 โครงการ เป็นเงินทั้งสิ้น 1,873,832,300 บาท

3. นอกจากการช่วยเหลือดังกล่าวแล้ว กรมการปกครองยังได้ประสานการให้ความช่วยเหลือขอรับการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยจากมูลนิธิชัยพัฒนา ดังนี้

(1) เครื่องกลั่นน้ำ จำนวน 15 เครื่อง (กลั่นน้ำดื่มได้ 100 ลิตร/ชม. หรือ 2,400 ลิตร/วัน ต่อ 1 เครื่อง) มอบให้แก่จังหวัดน่านไปติดตั้งช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ 9 จังหวัด คือ จังหวัดนครสวรรค์ 2 เครื่อง สียงนาท 1 เครื่อง สิงห์บุรี 2 เครื่อง อ่างทอง 2 เครื่อง พระนครศรีอยุธยา 3 เครื่อง ปทุมธานี 2 เครื่อง นนทบุรี 1 เครื่อง สมุทรปราการ 1 เครื่อง และจังหวัดพะเยา 1 เครื่อง

(2) เครื่องเติมอากาศ สนับสนุนให้แก่การประจวบฯ ครหลวงใช้ปรับปรุงคุณภาพน้ำในคลองประปา จำนวน 10 เครื่อง

(3) เครื่องสูบน้ำ ขนาด 3 นิ้ว พร้อมอุปกรณ์ จำนวน 50 เครื่อง ส่งไปช่วยเหลือในพื้นที่ 4 จังหวัด คือ จังหวัดนนทบุรี 15 เครื่อง ปทุมธานี 20 เครื่อง พระนครศรีอยุธยา 10 เครื่อง และจังหวัดนครปฐม 5 เครื่อง ขนาด 8 นิ้ว พร้อมอุปกรณ์ จำนวน 2 เครื่อง มอบให้แก่จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดปทุมธานี จังหวัดละ 1 เครื่อง

(4) เรือท้องแบน มูลนิธิชัยพัฒนาติดต่อประสานงานขอรับการสนับสนุนเรือท้องแบนจากกองทัพเรือ จำนวน 21 ลำ เพื่อส่งไปช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร คือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 ลำ สิงห์บุรี 5 ลำ ปทุมธานี 2 ลำ และกรุงเทพมหานคร 4 ลำ

(5) เรือพายไฟเบอร์กลาส มูลนิธิชัยพัฒนาได้มอบเรือพายให้แก่จังหวัดปทุมธานี จำนวน 20 ลำ และจังหวัดนครปฐม จำนวน 5 ลำ

กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยหรือสาธารณภัยอื่น ๆ ของกรมประชาสัมพันธ์ จะประกอบด้วยหน่วยปฏิบัติงาน 3 หน่วยงานคือ

1. ส่วนกลาง ได้แก่ กองส่งเสริมผู้ประสบภัย ซึ่งเป็นหน่วยหลักในการเตรียมการ กำหนดแผน สนับสนุนงบประมาณและอัตราค่าเลี้ยงคน ตลอดจนการประสานการช่วยเหลือ

รวมทั้งการแก้ไขปัญหาคืออุปสรรคต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้สะดวก รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ เช่นการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับในการให้ความช่วยเหลือให้ทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ เป็นต้น

2. ในระดับจังหวัด ได้แก่ สำนักงานประชาสัมพันธ์ ทาหน้าที่เป็นตัวแทน ของกรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด จัดทำแผนป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย อัคคีภัย อุทกภัย และวาตภัย โดยให้สอดคล้องกับแผนของจังหวัด แล้วจัดส่ง แผนให้กรมประชาสัมพันธ์ 1 ชุด แผนดังกล่าวต้องแก้ไขปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และ รายงานให้กรมประชาสัมพันธ์ทราบทุกครั้งที่มีการปรับปรุงแผน ซึ่งในแผนควรมีกิจการต่อไปนี้ แล้วแต่ละกรณีตามความจำเป็น

1) สถานที่สำหรับตั้งหน่วยสงเคราะห์ผู้ประสบภัยแต่ละอำเภอว่า เมื่อเกิด สาธารณภัยอำเภอไหนจะใช้สถานที่ใด เป็นที่ตั้งหน่วย

2) สถานที่รับการอพยพและการจัดที่พักชั่วคราว

3) จัดเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับบริการสงเคราะห์บรรเทาทุกข์ ผู้ประสบสาธารณภัย

4) จัดเตรียมแผนการใช้กำลังคนที่จะมาปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบ สาธารณภัย จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและอาสาสมัครช่วยงานสงเคราะห์ผู้ประสบภัย

5) ประสานงานและหาแหล่งทรัพยากรตลอดจนเตรียมการจัดหา เครื่องอุปโภคบริโภคที่จะใช้ในการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย โดยขอรับการสนับสนุนจากศูนย์- สงเคราะห์ และองค์การสังคมสงเคราะห์เอกชนในจังหวัด เป็นต้น แล้วจัดทำบัญชีและเก็บรักษา ไว้ให้พร้อมที่จะนำออกไปใช้ได้ทันที

ก. ขณะเกิดภัย

เมื่อเกิดอุทกภัยขึ้นในท้องที่ใด ประชาสงเคราะห์จังหวัด จัดเจ้าหน้าที่ ออกไปยังที่เกิดเหตุโดยเร็ว เพื่อสำรวจข้อมูลต่าง ๆ และพิจารณาให้ความช่วยเหลือได้ทัน่วงที โดยประสานกับนายอำเภอท้องที่หรือนายกเทศมนตรี แล้วรายงานเบื้องต้นทางโทรสาร โทรศัพท์ หรือโทรพิมพ์ ให้ผู้บังคับบัญชาทราบโดยด่วน พร้อมทั้งประสานงานกับศูนย์สงเคราะห์ผู้ประสบ ภัยภาคด้วย เพื่อให้การสนับสนุนเครื่องอุปโภค เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับช่วยเหลือผู้ประสบ อุทกภัย เช่น เรือท้องแบน รถยนต์บรรทุก เป็นต้น พร้อมกันนั้นยังมีหนังสือรายงานโดยละเอียด

ตลอดจนความต้องการความช่วยเหลือจากส่วนกลาง และแจ้งไปยังหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ เอกชนที่อยู่ใกล้เคียงทราบเพื่อประสาน และขอความร่วมมือดำเนินการช่วยเหลือตามแผนการปฏิบัติงานร่วมกันที่กำหนดไว้แล้ว

ข. ชะกัยสงน หรือระยะจุกเงิน

เป็นระยะที่ค้ดงปฏิบัติงนช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ราษฎรในปัญหาเฉพาะหน้าทันที ซึ่งเป็นหน้าทีโดยตรงของกรมประชาสงเคราะห์ ที่ค้ดงให้บริการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเพื่อแกไขปัญหาเฉพาะหน้าด้วนปัจจุัย 4 ค้คือ อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการรักษาพยาบาล

1. ร่วมกับงานปกครองของอำเภอหรืองานทะเบียนราษฎรของเทศบาลสำรวจความเสียหายและจัดทักบัญชีผู้เสียหายหรือออกหนังสือรับรองงาทำไว้เป็นหลักฐานว่าเป็นครอบครัวผู้ประสบภัยเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือ โดยใช้หลักของการสังคมสงเคราะห์เฉพาะหน้ารายเข้าประกอบเป็นรายครอบครัวด้วน ทั้งนี้ เพื่อจะได้แยกปัญหาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัยออกว่ารายใดมีเพียงปัญหาเฉพาะหน้า และรายใดควรจะได้รับ การช่วยเหลือในระยะต่อไป และจัดทักบัตรประจำตัวครอบครัวผู้ประสบภัย (บัตรสีฟ้า) มอบให้ประจำตัวครอบครัวผู้ประสบภัย เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงนร่วมกันตามแผนดังกล่าว

2. ในกรณีค้ดงเลี้ยงอาหารจะค้ดงคิดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นที่มีกำลังและเครื่องมือ เช่น อาสาสมัครประชาสงเคราะห์ เหล่ากาชาดประจำจังหวัด มูลนิธิสมาคม โรงเรียน เพื่อช่วยจัดอาหารเลี้ยงผู้ประสบภัย

3. ในกรณีค้ดงจัดที่พักชั่วคราวให้ประสาณงานกับนายอำเภอและเทศบาลเพื่อจัดหาสถานที่ เช่น โรงเรียน หรือจัดที่พักชั่วคราว และหากไม่มีค้ดงจัดสร้างที่พักชั่วคราวให้

4. ในกรณีค้ดงแจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภค เช่น เสื้อผ้า เครื่องนอน ข้าวสาร อาหารแห้ง และเครื่องครัว ให้ใช้สิ่งของสำรองจ่ายที่จังหวัดมีอยู่จ่ายตามหลักฐานที่ได้สำรวจแล้วหากสิ่งของสำรองจ่ายไม่มีหรือมีไม่พอ ให้จัดซื้อช่วยเหลือตามระเบียบและหลักเกณฑ์โดยริบด้วน

5. ในกรณีจำเป็นต้องสร้างที่พักชั่วคราวให้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น นายอำเภอท้องที่ หรือนายกเทศมนตรี หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจากจังหวัด เพื่อร่วมกันพิจารณาจัดที่พักชั่วคราว โดยสร้างหรือดัดแปลงซ่อมแซมสถานที่เพื่อใช้เป็นที่พักชั่วคราวตามความ

จำเป็น เมื่อประชาสงเคราะห์จังหวัดเห็นว่ามีความจำเป็นให้ขออนุมัติจัดสร้างตัดแปลงหรือซ่อมแซม จากจังหวัด หรือกรมประชาสงเคราะห์ก่อน ในขอบเขตตามระเบียบข้าราชการมักจะส่งแรงงานร่วมกัน ปลุกสร้างที่อยู่อาศัย ประชาสงเคราะห์จังหวัด อาจจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และขอแรงงานราชการช่วยกัน ปลุกสร้าง ซึ่งวิธีนี้จะประหยัดทั้งเวลาของเจ้าหน้าที่และงบประมาณของรัฐได้มาก

ค. ระยะการฟื้นฟูภาวะ

เมื่อพ้นระยะฉุกเฉินหรือขั้นวิกฤตไปแล้ว หากผู้ประสบภัยยังคงมีความเดือนร้อนไม่สามารถช่วยตัวเองได้ ก็ให้พิจารณาดำเนินการช่วยเหลือราชการที่ประสบภัยในด้านอื่น ๆ ต่อไป อาทิ

1. การจัดเลี้ยงอาหาร หรือแจกจ่ายข้าวสาร อาหารแห้ง และเครื่อง กระทบกรณ์ที่ไม้สามารถจัดเลี้ยงได้ หรือจ่ายเป็นเงิน คนละไม้เกิน 50 บาท ต่อวัน ครั้งละไม้ เกิน 7 วัน ถ้าจำเป็นก็ให้เลี้ยงดูต่อไปได้อีก แต่รวมกันแล้วไม้เกิน 15 วัน
2. จ่ายค่าจัดการศพให้แก่ครอบครัวของผู้ประสบภัยที่เสียชีวิต
3. ช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลแก่ผู้ได้รับบาดเจ็บ
4. ช่วยเหลือวัสดุซ่อมสร้างที่อยู่อาศัยเสียหาย รวมทั้งผู้ขังข้าว โรงเรือน สำหรับเก็บพืชผลและคอกสัตว์
5. จ่ายค่าเครื่องครัวและอุปกรณ์ในการประกอบอาหาร
6. จ่ายค่าเครื่องนอน เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้อื่น ๆ ที่จำเป็นแก่ชีวิตประจำวัน
7. จ่ายค่าเครื่องมือประกอบอาชีพและหรือเงินทุนประกอบอาชีพ

หลักการช่วยเหลือในปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่าย พลเรือนแห่งชาติ ว่าด้วยการสงเคราะห์ราชการผู้ประสบสาธารณภัย พ.ศ. 2524 ส่วนอัตรการช่วยเหลือเป็นไปตามความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง ตามหนังสือ ที่ กค 0514/59121 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2535

การดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ในกรณีจังหวัดยังไม่ได้รับเงิน จัดสรรจากกรมประชาสงเคราะห์ ประเภทบรรเทาภัยธรรมชาติและมีความจำเป็นต้องจ่ายเงิน เป็นค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือราชการผู้ประสบภัย ให้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2538 ซึ่งทำให้ส่วนราชการ มีเงินอุดหนุนราชการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ในข้อ 8.6 สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด

จำนวน 3,000,000 บาท และกระทรวงการคลัง ได้ยกเว้นการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการ
ดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ตามระเบียบกระทรวงการ
คลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.2538 ข้อ 4.1
และ 4.2 อนุมัติให้ประจำสงเคราะห์จังหวัดดำเนินการให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้ทันที โดย
ไม่ต้องผ่านคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอหรือจังหวัด (ก.ช.ภ.อ. /
ก.ช.ภ.จ.) ยกเว้นวิธีการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในกรุงเทพมหานคร โดยอนุมัติให้ศูนย์
สงเคราะห์ผู้ประสบภัยภาคกลาง ปฏิบัติหน้าที่แทนสำนักงานประจำสงเคราะห์จังหวัด และปฏิบัติ
งานร่วมกับสำนักงานเขตที่เกิดภัยและสถานีตำรวจท้องที่ในสำรวจความเสียหาย และให้ศูนย์
สงเคราะห์ผู้ประสบภัยภาคกลาง เสนอขออนุมัติการช่วยเหลือต่ออธิบดีกรมประจำสงเคราะห์

ในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในปี 2538 ในกรณีต่าง ๆ ตามอำนาจ
หน้าที่และตามระเบียบและอัตราการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่กระทรวงการคลังได้กำหนดไว้ ยปรากฏ
ว่า ในส่วนของกรมประจำสงเคราะห์ได้ดำเนินการให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย
ตั้งแต่วันที่ 29 กรกฎาคม - 30 พฤศจิกายน 2538 แยก
เป็นประเภทของการช่วยเหลือ ดังนี้

ง. การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยใน 72 จังหวัด ยกเว้น

กรุงเทพมหานคร จังหวัดราชบุรี และภูเก็ต

1. ค่าเครื่องอุปโภคบริโภคและจัดเลี้ยงอาหาร	422,549,070 บาท
2. ค่าจัดการศพผู้เสียชีวิตจากอุทกภัย 440 ราย	4,400,000 บาท
3. ค่าตัดแปลงที่พักชั่วคราว	24,737,461 บาท
4. ค่าวัสดุซ่อม, สร้างที่อยู่อาศัย	4,482,836 บาท
5. ค่าสงเคราะห์ครอบครัว	865,000 บาท
6. ค่าเครื่องครัวและอุปกรณ์การหุงหาอาหาร	3,391,404 บาท
7. ค่าเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	18,845,690 บาท
8. ค่าเครื่องนอนและเครื่องใช้ชีวิตประจำวัน	2,104,252 บาท
9. ค่าใช้จ่ายในการบริหารการช่วยเหลือ	2,787,025 บาท
รวมเป็นเงิน	484,162,738 บาท

จ. การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในกรุงเทพฯ และปริมณฑล

ตามที่กระแสน้ำจากภาคเหนือและภาคกลางได้ไหลมารวมกันในแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ตั้งแต่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บึงฉลวย นนทบุรี กรุงเทพมหานคร และสมุทรปราการ ตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม 2538 และไม่สามารถไหลลงสู่ทะเลได้ทัน เนื่องจากมีปริมาณน้ำมาก กอปรกับในช่วงระยะเวลาหนึ่งเกิดมีน้ำทะเลหนุนเนื่อง จึงทำให้กระแสน้ำนั้นไม่สามารถไหลลงทะเลในเวลาเท่าที่ควรได้ จึงทำให้เอ่อล้นและท่วมขังพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บึงฉลวย นนทบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นเวลานานติดต่อกันเกือบ 3 เดือน สร้างความเสียหายให้แก่เรือสวน ไร่ นา การคมนาคมไม่สามารถสัญจรได้ตามปกติ และน้ำนั้นยังท่วมขังบ้านเรือนราษฎรจนไม่สามารถใช้เป็นที่อยู่อาศัยตามปกติได้ นอกจากนี้พื้นที่ที่ท่วมขังไม่สามารถถ่ายเทได้สะดวก จึงเกิดการเน่าเหม็น ก่อให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บแก่ประชาชนที่ประสบอุทกภัยอีกด้วย เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่สร้างความกดดันทางจิตใจแก่ประชาชนอย่างมาก ทำให้เกิดกระแสวิฤตทางอารมณ์ ก่อให้เกิดความตึงเครียดวิตกกังวล มีความรู้สึกสับสน จนบางคนถึงกับป่วยเป็นโรคจิตหรือโรคประสาท เพราะไม่สามารถที่จะช่วยตัวเองงานการแก้ไขปัญหาเหตุการณ์ทางธรรมชาตินั้นได้ ซึ่งความตึงเครียดและความกดดันต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ประชาชนที่ประสบอุทกภัยเหล่านั้น เรียกร้องขอความช่วยเหลือจากทางราชการ ฉะนั้นรัฐบาลจึงได้แก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยการช่วยเหลือเงิน เพื่อให้ประชาชนได้ใช้เป็นค่าปรับปรุงที่อยู่อาศัย เพื่อคลายความเดือดร้อนและคลายความวิตกกังวลในการช่วยเหลือทางด้านจิตวิทยาทางหนึ่งด้วย เพราะเงินที่ทางราชการช่วยเหลือครอบครัวละ 2,000 บาท ไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ที่กำลังวิฤตอยู่นั้นให้ดีขึ้นได้ เพียงแต่คลายความวิตกกังวล เพราะความกดดันทางอารมณ์เท่านั้น สำหรับการช่วยเหลือดังกล่าวได้ให้การช่วยเหลือเฉพาะกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยรัฐบาลได้ออกมัติเงินงบกลางแก่กรมประชาสัมพันธ์ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ดังนี้

1. กรุงเทพมหานคร ให้การช่วยเหลือแก่ผู้ประสบอุทกภัยใน 23 เขต ได้แก่ เขตบางพลัด บางกอกน้อย คลองจั่น คลองสาม ลาดกระบัง บางคอแหลม คูสิต ยานนาวา บางซื่อ ประเวศร์ ภาษีเจริญ บางเขน ทองหล่อ ทองหล่อ 2 มีนบุรี บางขุนเทียน ธนบุรี บางกอกใหญ่ ราชบุรีบูรณะ ดอนเมือง สัมพันธวงศ์ และเขตคลองเตย รวมจำนวนประชาชนที่ได้รับการช่วยเหลือ 25,500 ครอบครัว เป็นเงิน 51,000,000 บาท
2. จังหวัดนนทบุรี ด้ให้การช่วยเหลือเงินค่าวัสดุติดแปลงที่อยู่อาศัย จำนวน 56,819 ครอบครัว เป็นเงิน 113,638,000 บาท

3. จังหวัดปทุมธานี ได้ให้การช่วยเหลือเงินค่าวัสดุตัดแปลงที่อยู่อาศัย
จำนวน 37,786 ครอบครัว เป็นเงิน 75,572,000 บาท

รวมเป็นเงินที่ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล
ทั้งสิ้น 240,210,000.- บาท

จ. การมีส่วนร่วมของประชาชน

การรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย โดยกรม-
ประชาสัมพันธ์ฯ ได้รณรงค์จากพ่อค้า ประชาชนทั่วไป บริจาคเงินและสิ่งของช่วยเหลือ ดังนี้

- ผู้บริจาคเงิน 357 ราย เป็นเงิน 2,442,323 บาท
- ผู้บริจาคสิ่งของ 541 ราย คิดเป็นเงิน 4,879,543 บาท
- ผู้บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยทาง
มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ เป็นเงิน 1,653,635 บาท
สิ่งของคิดเป็นเงิน 309,593 บาท

ช. การสนับสนุนการช่วยเหลือ

การสนับสนุนสิ่งของบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยนั้น กรมประชาสัมพันธ์ฯ ได้จัดสรรสิ่งของบริจาค เพื่อให้การสนับสนุนแก่หน่วยงาน องค์กรที่ให้การช่วยเหลือ
ผู้ประสบอุทกภัย ใน 2 ลักษณะ คือ

- สนับสนุนจัดสรรสิ่งของบริจาคให้กับหน่วยงานของกรมประชาสัมพันธ์ฯ และหน่วยงานภายนอก เพื่อนำไปช่วยเหลือราษฎรที่ประสบอุทกภัยในท้องที่ที่เกิดอุทกภัย ซึ่งยังไม่เคยได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือจากหน่วยงานใด จำนวน 109 หน่วยงาน คิดเป็นมูลค่า 5,451,828 บาท
- สนับสนุนถุงยังชีพให้แก่กษัตริย์อาสาสมัคร เพื่อนำไปช่วยเหลือแก่ผู้ประสบอุทกภัยในพื้นที่ต่าง ๆ รวม 9 ครั้ง จำนวนถุงยังชีพ 21,180 ถุง
- จัดบ้านพักชั่วคราวคนจนเมือง ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และบ้านพักคนจนเมืองอัญปฐวี จังหวัดปทุมธานี เป็นสถานที่ตั้งศูนย์น้ำพระทัยช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยที่ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุด และเต็มใจเข้าพักอยู่อาศัยชั่วคราวในระหว่างน้ำท่วม ระหว่าง 16 พฤศจิกายน ถึง 15 ธันวาคม 2538 รวมทั้งเข้าพักจำนวน 47 ครอบครัว จำนวนคน 251 คน ที่ผู้ที่เข้าพักดังกล่าวได้รับการดูแลในเรื่องที่พักอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ของใช้ประจำวัน การบริการทางการแพทย์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น โดยผู้ที่เข้าพักทั้งหมดเป็นผู้ประสบอุทกภัยจากหมู่บ้านไวก์เฮาท์ จังหวัดปทุมธานี

การช่วยเหลือของหน่วยราชการอื่น ๆ

1. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยที่ทำการปกครองอำเภอได้ช่วยเหลือในส่วนอำนาจหน้าที่ขณะที่เกิดอุทกภัย โดยใช้จ่ายเงินตามที่ครอง 1 แสนบาท เป็นจำนวนเงินรวมกัน 35,601,714.- บาท และที่ทำการปกครองจังหวัดได้ใช้จ่ายจากเงินอุดหนุน 5 ล้านบาท รวมเป็นเงิน 559,497,925.- บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 595,099,643.- บาท

2. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้จ่ายเงินอุดหนุนตามอำนาจหน้าที่ให้การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย โดยแยกออกเป็น

- สำนักงานเกษตรจังหวัด ทดรองจ่ายจากเงินอุดหนุน 2 ล้านบาท รวมเป็นเงิน 56,982,181.- บาท
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ทดรองจ่ายเงินอุดหนุน 1 ล้านบาท รวมเป็นเงิน 13,561,104.- บาท
- สำนักงานประมงจังหวัด ทดรองจ่ายจากเงินอุดหนุน 1 ล้านบาท รวมเป็นเงิน 8,084,543.- บาท

ศูนย์น้ำพระทัยช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยตามแนวพระราชดำริ

กระทรวงมหาดไทย ได้ประชุมผู้ว่าราชการจังหวัดปริมณฑลและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยให้มีการแบ่งมอบภารกิจจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการในพื้นที่รับผิดชอบการช่วยเหลือให้ครบทุกด้าน ให้จังหวัดปริมณฑลและกรุงเทพมหานคร กำหนดจุดและจัดตั้ง "ศูนย์น้ำพระทัยช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย" ขึ้นเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่บ้านเรือนถูกน้ำท่วมขังเป็นเวลานาน ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่พระราชทานแนวทางการช่วยเหลือราษฎรที่ประสบอุทกภัย โดยให้รายงานกระทรวงมหาดไทย ภายในวันที่ 16 พฤศจิกายน 2538 และให้สำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมการปกครอง เป็นหน่วยงานประสานกับหน่วยราชการต่าง ๆ

สำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ได้ประสานจังหวัดปริมณฑลและกรุงเทพมหานคร แล้ว ผลปรากฏการดำเนินงาน ดังนี้

กรุงเทพมหานคร ได้จัดตั้งศูนย์น้ำพระทัยช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยแล้ว จำนวน 4 ศูนย์ ดังนี้

1. เขตคลองสาน จัดตั้งศูนย์ฯ ที่บริเวณอาคารสมาคมตระกูลลิ้ม ซอยเจริญนคร 46 จำนวน 1 ศูนย์

2. เขตบางกอกน้อย จัดตั้งศูนย์ฯ ที่บริเวณปากซอยเจริญสุขในทางศ 34 โดยตั้งเต็นท์ชั่วคราว จำนวน 1 ศูนย์

3. เขตตลิ่งชัน จัดตั้งศูนย์ฯ ที่บริเวณอาคารโรงเรียนวัดบูรณาวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ จำนวน 1 ศูนย์

4. เขตบางพลัด จัดตั้งศูนย์ฯ อยู่ระหว่างซอยเจริญสุขในทางศ 83-85 ติดกับบ้านถนนชลส์ หน้าสำนักงานเขตใหม่ โดยตั้งเต็นท์ชั่วคราว จำนวน 1 ศูนย์

ผลการดำเนินงาน ทุกศูนย์ฯ ในแต่ละเขตได้จัดเตรียมการช่วยเหลือ โดยมีแพทย์หรือพยาบาลของแต่ละเขตเข้าปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่จากเขตที่เข้ามาทว่วมซึ่งคอยช่วยเหลือดูแลอีกทางหนึ่งด้วย ทั้ง 4 ศูนย์ เป็นประจำทุกวัน ขณะนี้ในแต่ละศูนย์ฯ ยังไม่มีประชาชนเข้ามารับพักอาศัย

จังหวัดปทุมธานี จัดตั้งศูนย์ฯ นำพระทัยช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย โดยอำเภอธัญบุรี จัดตั้งศูนย์ฯ บริเวณที่บ้านหักชั่วคราวของกรมประมงคลองเคราะห้ คลอง 5 ริมถนนรังสิต-นครนายก จำนวน 1 ศูนย์

ผลการดำเนินงาน มีราษฎรเข้าพักอาศัย จำนวน 12 ครอบครัว 71 คน หน่วยงานที่เข้าไปช่วยเหลือ ได้แก่ หน่วยป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก ให้บริการด้านอาหาร ประชาสงเคราะห์จังหวัด ให้สถานที่พักอาศัย สำหรับไฟส้ว ฟ้า ประปา ที่บ้านหักมีครบถ้วนแล้ว

จังหวัดนนทบุรี จัดตั้งศูนย์ฯ นำพระทัยช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยแล้ว จำนวน 4 ศูนย์

1. อำเภอเมืองนนทบุรี จัดตั้งศูนย์ฯ ที่บริเวณวัดสาสิ ม.4 ต.บางใหญ่ จำนวน 1 ศูนย์

2. อำเภอบางใหญ่ จัดตั้งศูนย์ฯ ที่บริเวณวัดสวนแก้ว ม.1 ต.บางเลน จำนวน 1 ศูนย์

3. อำเภอบางกรวย จัดตั้งศูนย์ฯ ที่บริเวณวัดส้มเกลี้ยง ม.2 ต.บางคูเวียง จำนวน 1 ศูนย์

4. อำเภอไทรน้อย จัดตั้งศูนย์ฯ ที่บริเวณวัดไทรใหญ่ ต.ไทรน้อย จำนวน 1 ศูนย์

5. อำเภอปากเกร็ด จัดตั้งศูนย์ฯ ที่บริเวณวัดกลางเกร็ด ม.3 ต.ปากเกร็ด จำนวน 1 ศูนย์

6. อำเภอบางบัวทอง จัดตั้งศูนย์ฯ ที่บริเวณอาคารอเนกประสงค์ ศูนย์สภาตำบลหิมลราช ม.5 ต.หิมลราช จำนวน 1 ศูนย์

ผลการดำเนินงาน ขณะนี้แต่ละศูนย์ยังไม่มีราษฎรเข้าไปพักอาศัย เนื่องจากไม่มี
เครื่องนอน แต่จะได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ปฏิบัติภารกิจของพิพบก และกองทัพภาคที่ 1 นอกจากนั้น
ในแต่ละวันเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอได้เข้าไปให้การดูแลประจำทุกศูนย์ฯ

จังหวัดนครปฐม จัดตั้งศูนย์นำพระทัยช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยแล้ว

จำนวน 2 ศูนย์ ดังนี้

1. กิ่งอำเภอพุทธมณฑล จัดตั้งศูนย์ฯ ที่บริเวณวัดสาละวิน ต.สาละยา จำนวน 1 ศูนย์
2. อำเภอนครชัยศรี จัดตั้งศูนย์ฯ ที่บริเวณวัดห้วยพลู ต.ห้วยพลู จำนวน 1 ศูนย์

ผลการดำเนินงาน ที่ศูนย์ฯ กิ่งอ.พุทธมณฑล มีราษฎรเข้าไปพักอาศัย จำนวน

15 ครัวเรือน 32 คน การให้ความช่วยเหลือ มูลนิธิปกเด็กตั้งได้ช่วยในเรื่องอาหาร ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
เข้าไปติดตั้งไฟฟ้าให้ นอกจากนั้น เจ้าหน้าที่ของอำเภอเข้าไปให้การช่วยเหลือตลอดเวลา สำหรับ
ศูนย์อ.นครชัยศรี มีราษฎรเข้าไปพักอาศัย จำนวน 54 ครัวเรือน 75 คน หน่วยงานที่เข้าไปช่วยเหลือ
ได้แก่ เหล่ากาชาดจังหวัด ประชารัฐสงเคราะห์ อำเภอได้แจกเครื่องอุปโภคบริโภค จำนวน 54 ชุด
มีผู้บริจาคอาหารจากผู้มีจิตศรัทธาในเขตจังหวัดนครปฐม

มาตรการและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยหลังน้ำลด (ระยะฟื้นฟู) ของหน่วยงานต่าง ๆ

ก. ด้านสิ่งสาธารณประโยชน์

กรมการปกครอง ในฐานะสำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีหน้าที่ในการฟื้นฟู
บูรณะสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัย ในพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน ที่ประสบภัยและ
ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบ

ดังนั้น เพื่อเป็นการเร่งรัดในการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบอุทกภัยในครั้งนี้
ให้สามารถกลับไปดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพได้ตามปกติสุขดังเดิม ตลอดจนฟื้นฟูบูรณะสิ่งสาธารณ
ประโยชน์ที่ได้รับความเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว จึงได้กำหนดมาตรการแนวทางปฏิบัติ
ให้จังหวัดที่ประสบภัยถือปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้จังหวัดเร่งตรวจสอบสภาพความเสียหายทันทีที่สามารถกระทำได้ เพื่อเร่ง
ดำเนินการซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ชำรุดให้กลับคืนสภาพเดิมโดยเร็ว โดยพิจารณาใช้จ่าย
จากเงินอุดหนุนราชการตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือ
ผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.2538 เป็นกรณีเร่งด่วนเป็นลำดับแรก

2. หากความเสียหายมีมากเกินขีดความสามารถและวงเงินที่จังหวัดจะให้ความช่วยเหลือได้ ให้จังหวัดรีบดำเนินการจัดทำโครงการ โดยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินระดับอำเภอ (ก.ช.ภ.อ.) และระดับจังหวัด (ก.ช.ภ.จ.) ตามลำดับ เพื่อขอความช่วยเหลือไปยังกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้อง

3. การช่วยเหลือซ่อมแซมสิ่งสาธารณูปโภคประเภทยาสูบที่ชำรุดเสียหาย ที่เกินขีดความสามารถของจังหวัด คณะอนุกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติจะได้พิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่จังหวัดที่ประสบอุทกภัย เพื่อซ่อมแซมสิ่งสาธารณูปโภคประเภทยาสูบที่ชำรุดเสียหาย จากวงเงินงบกลางฯ ปี 2538 จำนวน 1,878.5 ล้านบาท ที่คณะรัฐมนตรีมอบหมายจังหวัดและองค์การบริหารส่วนจังหวัด

- ให้จังหวัดทุกจังหวัด พิจารณายก วันหรือลดภาษีบางรายการที่ประจำปี 2539 ให้แก่ราษฎรที่ประสบอุทกภัย
- ให้หน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล ใช้จ่ายงบประมาณหรือโอนเงินงบประมาณของตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาค่าความเป็นอยู่ของผู้ประสบอุทกภัย จากงบประมาณดังกล่าวมีไม่เพียงพอให้ยืมเงินสะสมไปดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมสิ่งสาธารณูปโภคประเภทยาสูบโดยด่วน เพื่อเป็นการช่วยเหลือตนเองอีกทางหนึ่งด้วย

ข. ด้านที่อยู่อาศัยและธุรกิจร้านค้าย่อย

1. กรมประชาสัมพันธ์

ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยในกรณีบ้านเรือนที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหายตามหลักเกณฑ์และอัตราค่าใช้จ่ายช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ ว่าด้วยการสงเคราะห์ราษฎรผู้ประสบสาธารณภัย พ.ศ. 2524 ดังนี้

- 1.1 ค่าวัสดุซ่อมแซมที่อยู่อาศัยประจำ ซึ่งผู้ประสบภัยเป็นเจ้าของที่ได้รับความเสียหายบางส่วนเท่าที่จ่ายจริง แต่หลังละไม่เกิน 15,000.- บาท
- 1.2 ค่าวัสดุก่อสร้างที่อยู่อาศัยประจำ ซึ่งผู้ประสบภัยเป็นเจ้าของที่ได้รับความเสียหายทั้งหลังเท่าที่จ่ายจริง แต่หลังละไม่เกิน 25,000.- บาท

2. ธนาคารอาคารสงเคราะห์

ให้กู้เงินไปซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ในวงเงินกู้รายละไม่เกิน 200,000.- บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9 ต่อปี ตลอดสัญญา ผ่อนชำระไม่เกิน 10 ปี และให้จำนองลำดับสองได้โดย

ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้รับจากองลำดับแรกก่อน ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน 2538 เป็นต้นไป

3. ธนาคารออมสิน

3.1 ให้นำเงินใบซอมแซมที่อยู่อาศัย งบประมาณรายละไม่เกิน 100,000.- บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9 ต่อปี ตลอดสัญญา ผ่อนชำระไม่เกิน 10 ปี

3.2 ให้นำเงินกู้แก่ธุรกิจร้านค้าย่อย (ที่อยู่นอกขอบเขตของธนาคารอาคารสงเคราะห์) งบประมาณรายละไม่เกิน 100,000.- บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9 ต่อปี

โดยทั้งสองกรณี สามารถจำนองลำดับสองได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้รับจำนองลำดับแรกก่อน

ค. ด้านผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1.1 ด้านพืช

1.1.1 กรณีพืชอายุสั้นเสียหาย จะช่วยเหลือพันธุ์พืชอายุสั้นไม่เกินร้อยละ 100 ของพื้นที่เสียหาย ถ้าจะเปลี่ยนเป็นปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น จะช่วยพันธุ์พืชไม่เกินร้อยละ 25 ของพื้นที่ที่เสียหาย และจะช่วยเหลือยาเคมีและปุ๋ยเคมีไม่เกินร้อยละ 50 ของพื้นที่ที่ได้รับความช่วยเหลือ

1.1.2 กรณีไม้ผล ไม้ยืนต้นตาย จะช่วยเหลือพันธุ์ไม้ผล ไม้ยืนต้น ไม่เกินร้อยละ 50 ของพื้นที่ที่เสียหาย และจะช่วยเหลือยาเคมี และปุ๋ยเคมี ไม่เกินร้อยละ 60 ของพื้นที่ที่ได้รับความช่วยเหลือ

1.1.3 กรณีไม้ผล ไม้ยืนต้นทรุดโทรม จะช่วยเหลือยาเคมีและปุ๋ยเคมี เพื่อฟื้นฟู ไม่เกินร้อยละ 50 ของพื้นที่ที่เสียหาย และค่าใช้จ่ายในการป้องกันรักษาพื้นที่ปลูกเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินไร่ละ 1,000 บาท.

ทั้งนี้ ได้กำหนดอัตราความช่วยเหลือพันธุ์พืช และปุ๋ยเคมีต่อไร่ให้แก่เกษตรกร ดังนี้

1) ข้าว	10 กิโลกรัม : ไร่
2) ถั่วเหลือง	10 กิโลกรัม : ไร่
3) ถั่วเขียว	8 กิโลกรัม : ไร่
4) ถั่วลิสง	20 กิโลกรัม : ไร่
5) ข้าวโพด	2 กิโลกรัม : ไร่

6) ไนล์ ไน้ยต้น	25 ต้น	: ไร่
7) ปุยเคมี	25 กิโลกรัม	: ไร่
8) ผัก	300 บาท	: ไร่

1.2 ด้านปลั้ว

1.2.1 ำให้ความช่วยเหลือพืชหญ้าและอาหารสัตว์ที่เหมาะสมกับประเภท/จำนวนของสัตว์ โดยอาหารสัตว์จะเป็นอาหารสำเร็จรูปที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับสัตว์นั้น ๆ

1.2.2 ช่วยเหลือด้านวัคซีนและยารักษาโรค

1.2.3 กรณีทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์เสียหาย จะสนับสนุนพันธุ์พืช อาหารสัตว์ ถ้าเป็นแปลงหญ้าสาธารณะจะช่วยเพิ่มจำนวนพื้นที่เสียหาย ถ้าเป็นแปลงหญ้าส่วนตัวจะช่วยรายละเอียดไม่เกิน 20 ไร่ ๆ ละ 2 กิโลกรัม

1.2.4 กรณีสัตว์ตายหรือสูญหาย จะช่วยเหลือด้านพันธุ์สัตว์ตามจำนวนที่เสียหาย โดยกำหนดจำนวนสูงสุดที่เกษตรกรจะได้รับ คือ

1) โค กระบือ	ไม่เกินรายละเอียด ชนิดละ	2 ตัว
2) สุกร แพะ แกะ	ไม่เกินรายละเอียด ชนิดละ	10 ตัว
พร้อมอาหารตัวละไม่เกิน 10 กิโลกรัม		
3) เป็ด ไก่ นกกระทา	ไม่เกินรายละเอียด ชนิดละ	1,000 ตัว
พร้อมอาหารตัวละ 0.5 กิโลกรัม		

1.3 ด้านประมง

ำให้ความช่วยเหลือด้านพันธุ์สัตว์ และอาหารสัตว์เป็นมูลค่าต่อพื้นที่ความเสียหาย 1 ไร่ ดังนี้

1.3.1 ปลากินพืช	2,500 บาท
1.3.2 ปลาดุกและปลากินเนื้อ	17,105 บาท
1.3.3 ปลาสร้อย	5,000 บาท
1.3.4 กุ้งกุลาดำ	9,300 บาท
1.3.5 ปลากะพง	4,100 บาท
1.3.6 ปลากะรัง	16,860 บาท
1.3.7 หอยแมลงงู	16,000 บาท หรือราคา 8 บาท/ตัน
1.3.8 ปูทะเล	48,000 บาท

1.3.9 หอยนางรม 10,300 บาท

ทั้งนี้ การช่วยเหลือดังกล่าวจะเป็นไปตามมูลค่าความเสียหายจริง แต่ไม่เกินวงเงินช่วยเหลือ โดยกำหนดพื้นที่ไม่เกินรายละเอียด 5 ไร่

2. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

2.1 ปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับเกษตรกรลูกค้าชั้นเล็กและยากจนที่กู้เงินไม่เกินวงเงิน 30,000 บาท จากร้อยละ 11 ต่อปี เหลือร้อยละ 9 ต่อปี และสำหรับสถาบันเกษตรกรที่กู้เงินเพื่อให้ผู้ดูแลสมาชิก เฉพาะส่วนที่ให้กู้ต่อไม่เกินวงเงิน 30,000 บาท จากร้อยละ 8 ต่อปี เหลือร้อยละ 6 ต่อปี ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2538 เป็นต้นไป

2.2 ปรับลดอัตราดอกเบี้ยสำหรับเกษตรกรที่กู้เงินเกินวงเงิน 30,000 บาท แต่ไม่เกิน 60,000 บาท และสำหรับสถาบันเกษตรกรที่กู้เงินเพื่อให้ผู้ดูแลสมาชิก เฉพาะส่วนที่ให้กู้ต่อไม่เกินวงเงิน 60,000 บาท ลงเหลือร้อยละ 9 และ 6 ต่อปี ตามลำดับ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2539 เป็นต้นไป

2.3 สำหรับลูกหนี้เก่า ให้มีระยะเวลาชำระคืนเงินต้นจาก 1 ปี เป็น 3, 5 และ 7 ปี โดยปีแรกจะไม่คิดดอกเบี้ย ส่วนปีต่อ ๆ ไปจะคิดในอัตราร้อยละ 8 ต่อปี

2.4 สำหรับลูกหนี้ใหม่ที่เข้าขั้นผู้การเกษตรที่ได้รับความเสียหาย จะคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 9 ต่อปี และลดหย่อนหลักประกันให้ดังนี้

2.4.1 หลักประกันที่เป็นอสังหาริมทรัพย์เดิมที่เคยใช้ค้ำประกันเงินกู้อยู่ 50 ของราคาประเมิน ให้ปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 100

2.4.2 หลักประกันที่เป็นบุคคล ให้เพิ่มวงเงินจากเดิมรายละเอียดไม่เกิน 50,000 บาท เป็นรายละเอียดไม่เกิน 100,000 บาท

2.5 ให้ผู้ถือใบลูกหนี้รายละไม่เกิน 10,000 บาท รายละเอียด กำหนดชำระคืนภายใน 6 เดือน ดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี

2.6 ให้เกษตรกรกู้ระยะยาวเพื่อฟื้นฟูการปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น มีระยะเวลา 12 ปี ดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี ระยะเวลาปลอดหนี้เป็นเงินต้นและดอกเบี้ยไม่เกิน 5 ปี

3. กระทรวงมหาดไทย

ลดหรือยกเว้นภาษีบำรุงท้องที่สำหรับพื้นที่เพาะปลูกที่ได้รับความเสียหายเป็นเวลา 1 ปี

4. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

ยกเว้นการเรียกเก็บเงินค่าไฟฟ้าจากเกษตรกรที่อยู่ในเขตโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าที่พืชผลได้รับความเสียหาย และปลูกพืชทดแทนหลังน้ำลด ในเขตพื้นที่ 34 จังหวัด

5. สำนักนายกรัฐมนตรี

คณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน (กชก.) กำหนดหลักเกณฑ์ช่วยเหลือลูกหนี้ของกองทุนหมุนเวียนเพื่อปลดปล่อยหนี้สินเดิมของเกษตรกรที่ยากจน และลูกหนี้ของกองทุนหมุนเวียน เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนด้านหนี้สินและที่ดิน ซึ่งประสบอุทกภัย และพืชผลหรือผลผลิตเสียหาย หรือที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหายทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่ โดยจำได้รับการพิจารณาให้งดคิดดอกเบี้ยเงินกู้ในปีที่ประสบอุทกภัย เป็นเวลา 1 ปี และในปีถัดมาให้ลดดอกเบี้ยเงินกู้ จากเดิมร้อยละ 8 เหลือร้อยละ 5 เป็นเวลา 2 ปี ทั้งนี้ให้ อชก. ส่วนกลาง อชก. ส่วนจังหวัด หรือ อชก. ส่วนอำเภอ ซึ่งเป็นผู้อนุมัติค้ำชองเงินกู้ให้แก่ลูกหนี้ผู้ได้รับความเสียหายเป็นผู้พิจารณา

จ. ด้านการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย

1. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

1.1 กรมประชาสงเคราะห์ให้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในชนบท (ทำงานแลกเงิน) โดยการจ้างราษฎรผู้ประสบอุทกภัยให้ซ่อมแซมสาธารณสมบัติของชุมชน บ้านเรือนราษฎรในชุมชนรวมทั้งของผู้เดือดร้อนครอบครัวละ 2 คน ค่าจ้างวันละ 50.- บาท ระยะเวลาไม่เกิน 60 วัน ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 196,243,000.- บาท

1.2 กรมพัฒนาฝีมือแรงงานร่วมกับกรมประชาสงเคราะห์จัดทำโครงการฝึกอาชีพแรงงานในชนบท (ฝึกอาชีพได้เงิน) โดยการรวมกลุ่มราษฎรผู้ประสบอุทกภัย เข้าฝึกอบรมวิชาชีพตามที่ตนเองสนใจ ได้รับค่าอาหารระหว่างฝึก 60 วัน ๆ ละ 50.- บาท ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 72,576,600.- บาท

1.3 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้กรมประชาสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยที่เสียชีวิตเพื่อช่วยเป็นเงินค่าจัดการศพเพิ่มจากเดิม รายละ 10,000.- บาท เป็นรายละ 20,000.- บาท

2. กระทรวงศึกษาธิการ

ยกเว้นการเก็บเงินบำรุงการศึกษา และค่าธรรมเนียมการเรียน ในภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2538 สำหรับโรงเรียนและสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย

3. กระทรวงมหาดไทย

ลดค่าไฟฟ้าประเภทบ้านอยู่อาศัย และกิจการขนาดเล็กที่ประสบอุทกภัย รายละเอียด 100.- บาทต่อเดือน เป็นระยะเวลา 5 เดือน โดยจะเริ่มหักลดค่าไฟฟ้าในใบเสร็จรับเงิน ค่าไฟฟ้าประจำเดือนพฤศจิกายน 2538 เป็นต้นไป จนกรณีผู้ใช้ไฟรายใดใช้ไฟไม่เกินอัตราที่กำหนด สามารถลดค่าไฟฟ้าในเดือนถัดไปจนครบอัตราที่กำหนด

4. กระทรวงสาธารณสุข

ให้สถานบริการสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุขให้บริการรักษาพยาบาล แผนกผู้ป่วยนอกฟรี เป็นระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2538 - 31 มกราคม 2539

จ. ด้านอุตสาหกรรม

1. ธนาคารแห่งประเทศไทย

1.1 ให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรหรือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเพื่อการพัฒนาชนบท เป็นสินเชื่อระยะยาวเพื่อการลงทุนอายุไม่เกิน 5 ปี โดยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ คิดดอกเบี้ยจากผู้ประกอบการได้ไม่เกินร้อยละ 10 ต่อปี

1.2 ให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้าเป็นเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งมีอายุเงินกู้ครั้งละไม่เกิน 80 เดือน (ขึ้นอยู่กับประเภทของสัตว์เลี้ยง) โดยช่วยเหลือรายละเอียดไม่เกิน 5 ปี และให้สถาบันการเงินคิดดอกเบี้ยจากผู้เลี้ยงสัตว์ไม่เกินร้อยละ 10 ต่อปี

2. บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

2.1 เลื่อนตารางการชำระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยที่ครบกำหนดชำระออกไป โดยไม่ถือว่าผิดนัดค้างชำระ และไม่คิดดอกเบี้ยปรับผิดนัดชำระหนี้

2.2 ให้เงินกู้ยืมโดยผ่อนปรนหลักประกัน เพื่อให้ลูกค้านำเงินไปใช้ในการซ่อมแซมเครื่องจักรอุปกรณ์ และสิ่งปลูกสร้าง โดยคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำกว่าอัตราที่ได้กู้กับลูกค้าทั่วไป ร้อยละ 2-3 ต่อปี รวมทั้งกรณีลูกค้าขาดเงินทุนหมุนเวียนด้วย

3. บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม

ขยายเวลากู้และระยะปลอดการคืนเงินต้น และยกเว้นเบี้ยปรับผิดนัดชำระหนี้ รวมทั้งเร่งรัดการปล่อยสินเชื่อ โดยพิจารณาเป็นกรณีเฉพาะรายสำหรับลูกค้าที่ประสบความเสียหายจากอุทกภัยทั้งทางตรงและทางอ้อม

4. กระทรวงการคลัง

อนุญาตให้โรงงานที่เสียหายนำเข้าปัจจัยการผลิตและสินค้าที่ขาดแคลน โดย
ผ่อนปรนภาษี โดยจะพิจารณาเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายการที่ยื่นคำขอ

บทที่ 8

ปัญหาและอุปสรรคการประสานและการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย

1. ปัญหาทางกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์

1.1 ในพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 จะเห็นหน้าที่ในเรื่องของการป้องกันภัย การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันภัย การวางแผน และกำหนดแผนหลักในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน โดยมีคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ ประกอบด้วย ผู้แทนกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ จำนวนมากเป็นกรรมการ จึงทำให้การพิจารณาดำเนินการในด้านเกี่ยวกับป้องกันภัยและวางแผนในการบริหารและปฏิบัติ เป็นไปอย่างล่าช้า เพราะผู้แทนกระทรวง ทบวง กรมที่มาร่วมเป็นกรรมการ เมื่อนำเอานโยบายและแผนของกรรมการไปปฏิบัติ ก็ต้องดำเนินการในส่วนที่เป็นระเบียบและหลักเกณฑ์ของหน่วยงานคนเท่านั้น จึงทำให้การดำเนินงานขัดต่อเหตุการณ์หรือไม่สามารถดำเนินการได้ทันต่อเหตุการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย กฎหมายฉบับนี้ก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เด่นชัด จึงทำให้การปฏิบัติให้การช่วยเหลือของหน่วยงานที่รับผิดชอบเกิดความลังเลล่าช้าไม่แน่ใจหรือตัดสินใจได้ทันต่อเหตุการณ์ ต้องคอยหาหรือสอบถามหน่วยงานที่มีอำนาจเหนืออยู่เสมอ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยนั้นจะต้องดำเนินการโดยนับพลังเร่งด่วน และให้ต่อเหตุการณ์และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากไม่มีกฎหมายในเรื่องนี้แน่ชัด จึงทำให้ผู้ประสบภัยไม่เข้าแจ้งการช่วยเหลือของหน่วยงาน และไม่เข้าใจในสิทธิส่วนตนเมื่อเกิดภัยนั้น

1.2 เกี่ยวกับระเบียบและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยออกมานั้น ลักษณะที่ขัดขวางการทุจริตของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ จึงทำให้เป็นระเบียบที่ยุ่งยาก ซับซ้อน เพื่อมุ่งเน้นไปในทางป้องกันการทุจริต แต่มีได้มุ่งเน้นไปในเรื่องการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้มีประสิทธิภาพหรือปรับสภาพการช่วยเหลือให้เข้ากับสถานการณ์และเหตุการณ์ได้ จึงทำให้การปฏิบัติในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต้องดำเนินการตามขั้นตอนระมัดระวัง ซึ่งต้องเสียเวลามากกว่าจะได้ช่วยเหลือประชาชน อีกประการหนึ่งระเบียบและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยนั้นไม่ค่อยปรับปรุงและพัฒนาให้เข้ากับกาลเวลา และมักจะมีล่าช้าไม่ทันสมัย เหมือนกับการช่วยเหลือภาคเอกชน จึงมักจะได้ยินได้ฟังเสมอว่า การช่วยเหลือของทางราชการนั้น อืดอาดล่าช้า รัฐบาลเอกชนไม่ได้ สร้างความเบียดเบียนและขาดศรัทธาจากประชาชนอยู่เสมอ

การเตรียมการป้องกันภัย การให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยก็มีหลายหน่วยงาน หลายสังกัดในกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีภาวะเบาเบาได้ให้อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับช่วยเหลือมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น กรุงเทพมหานครมีระเบียบให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเช่นเดียวกับระเบียบหลักเกณฑ์ของกรมประชาสงเคราะห์ แต่วิธีการดำเนินงานกลับแตกต่างกันหรือไม่เหมือนกัน หรือในกรณีการเตรียมการป้องกันอุทกภัยก็มีหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงดำเนินการอยู่แล้ว เช่น กรมการปกครอง กรมชลประทาน กรุงเทพมหานคร เทศบาล แต่ยังมีหน่วยงานเฉพาะกิจเข้ามาร่วมเพิ่มเติมอีกได้ เช่น กองทัพบก กองทัพเรือ เป็นต้น ทำให้การช่วยเหลือสนับสนุนในระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติและประชาชนโดยทั่วไปทางใบบางครั้งมีการเกี่ยงหรือโยนหน้าที่ในการช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังมีองค์การเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน โดยมีได้มีการวางแผนประสานงานล่วงหน้ากับหน่วยราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบ จึงดูเสมือนว่าต่างคนต่างทำ

2. ปัญหาการเงินและงบประมาณ

การเตรียมการป้องกันและบรรเทาภัยหรือการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่หน่วยงานราชการต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่โดยใช้เงินและงบประมาณเป็นส่วนของการเตรียมการป้องกันภัยนั้นจากเงินงบประมาณเดิม 100% นั้นหมายถึงว่าเมื่อมีแผนหรือโครงการเตรียมการป้องกันหรือบรรเทาภัยโดยเฉพาะอุทกภัยนั้นเราสามารถรู้เวลาที่ภัยจะเกิดภัยได้ล่วงหน้า ฉะนั้นจึงวางแผนดำเนินการพร้อมกับขอตั้งงบประมาณจากรัฐ ซึ่งในที่นี้หมายถึงสำนักงบประมาณสำหรับการช่วยเหลือหรือให้การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยขณะที่ภัยเกิดขึ้น จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนและทันต่อเหตุการณ์ และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยนั้นเกือบ 100% ต้องใช้เงินงบประมาณ แต่ทางรัฐบาลไม่ได้ตั้งงบประมาณเพื่อการเตรียมพร้อมหรือการช่วยเหลืออันกรณีเร่งด่วนไว้ เพียงแต่ให้อำนาจส่วนราชการที่รับผิดชอบในเรื่องนั้นสามารถใช้จ่ายเงินยืมจากราชการสำรองจ่ายไปก่อนได้ตามระเบียบหลักเกณฑ์และอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนดไว้เท่านั้น แต่ในบางกรณีหรือบางเหตุการณ์ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยไม่สามารถช่วยเหลือให้เป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์และอัตราการใช้จ่ายที่กระทรวงการคลังกำหนดได้ จึงเกิดปัญหาติดขัดด้านเรื่องงบประมาณในการช่วยเหลือ หากจะใช้จ่ายงบประมาณช่วยเหลือนอกเหนือไปจากระเบียบหลักเกณฑ์ดังกล่าว จะกระทำได้อย่างไรให้ผู้มีอำนาจสูงสุดหรือคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติเสียก่อน ลักษณะ เช่นนี้จึงทำให้

การแก้ปัญหาที่ดีที่สุด การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นจำนวนมาก เกิดความสับสนวุ่นวายไม่ทันต่อเหตุการณ์ เป็นผลเสียแก่ราชการของหน่วยราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบ และในที่สุดรัฐบาลเองก็ถูกตำหนิ และเกิดความเสื่อมศรัทธาจากประชาชนผู้ประสบภัยในที่สุดด้วย

3. ปัญหาด้านการบริหาร

ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการทำให้การส่งเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ก็คือความไม่เข้าใจจนระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ปฏิบัติ ทั้งนี้ เนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติ ขาดการศึกษาหรือละเลยที่จะทำความเข้าใจกับระเบียบและหลักเกณฑ์นั้นอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ ระเบียบและหลักเกณฑ์ที่ออกมาใช้นั้นก็มีความยุ่งยากซับซ้อนยากต่อความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ เมื่อไม่มีความเข้าใจต่อระเบียบหลักเกณฑ์ จึงทำให้ไม่สามารถชี้แจง หรือตอบปัญหานั้นแก่หน่วยงาน องค์การที่เข้ามามีส่วนร่วมรวมทั้งชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจ เข้าใจได้ อีกประการหนึ่งผู้บังคับบัญชาระดับสูงที่มีหน้าที่ควบคุมนโยบายและรับผิดชอบในการทำให้การส่งเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัย ก็ไม่พยายามทำความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ แล้วสั่งการในเรื่องที่ไม่ถูกต้องทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่รู้ว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาหรือว่าจะปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดไว้ดี ทั้งนี้ หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนโยบาย หรือคำสั่งดังกล่าว ก็เท่ากับขัดใจหรือขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาหากปฏิบัติไป ก็ไปผิดระเบียบหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ก็จะทำให้ตนเองต้องรับผิดชอบถูกตรวจสอบจากผู้ควบคุมดูแลทุกทิศทางในที่สุดก็จะให้การช่วยเหลือประชาชนที่กำลังประสบความเดือดร้อนได้ก็ต้องเสียเวลาในการทำความเข้าใจ หรือเพื่อหาข้อยุติที่ถูกต้อง เพื่อเป็นหลักในการป้องกันความผิดพลาดการดำเนินงานนั้นได้ ก็ต้องเสียเวลาในการช่วยเหลือไปโดยใช่เหตุ ทำให้เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ บางครั้งต้องนำเสนอไปให้คณะรัฐมนตรีชี้ขาดหรืออนุมัติเป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์ที่ตนเองนี้เกิดขึ้นอยู่เสมอตามยุค ประชาธิปไตยเฟื่องฟู ทั้งนี้ เพราะนักการเมืองที่เข้ามาควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน รวมตลอดทั้งบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองกลัวว่าจะกระทบ และความศรัทธาของประชาชนต่อนักการเมืองจะตกต่ำในเวลาประชาชนประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนจากภัย จึงพยายามที่จะเรียกร้องให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนทุกอย่างที่ประชาชนร้องขอไม่ว่าการเรียกร้องนั้นจะผิดระเบียบกฎเกณฑ์หรือไม่ จะไม่คำนึงถึงขอให้ได้ให้การช่วยเหลือตามที่ประชาชนต้องการเท่านั้น จึงสร้างความกระอักกระอ่วนใจต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ เป็นอย่างมาก

นอกจากความไม่รู้ไม่เข้าใจในปัญหาความเดือดร้อนทุกข์ยากต่อผู้ประสบภัยของ
เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดสรร เงินงบประมาณ หรือออกระเบียบหลักเกณฑ์แล้วยังคงยึดถือ
ระเบียบที่วางเอาไว้อย่างเคร่งครัดอีกด้วย หากมีการเปลี่ยนแปลงนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ทั้ง ๆ
ที่เป็นการช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามความจำเป็นและตามสถานการณ์ แล้วก็ตามหน่วยงานดังกล่าว
ก็ไม่จัดสรรเงินเพื่อชดเชยเงินที่มีการจ่ายไปแล้ว ก่อให้เกิดความวิตกกังวลเป็นอย่างยิ่งแก่ผู้ปฏิบัติ
และไม่กล้าที่จะตัดสินใจให้การช่วยเหลือผู้เดือดร้อนจากร้อยได้อย่างทัน่วงที

4. ขาดการประสานงาน

งานการป้องกันและบรรเทาภัยที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ
ได้มีแผนงานปฏิบัติงาน ยังคงประสานงานกันในลักษณะหลวม ๆ กล่าวคือ กำหนดความรับผิดชอบ
อย่างกว้างมิได้ลงไปในรายละเอียด ว่าในการดำเนินงานตามแผนป้องกันและลดอันตรายในส่วน
ที่ตนเองทำนั้นจะมีผลไปกระทบกับส่วนอื่นหรือพื้นที่อื่นที่หน่วยงานอื่นรับผิดชอบ เช่น การปิดกั้น
หรือกั้นน้ำเพื่อระบายน้ำของหน่วยงานหนึ่ง โดยมิได้แจ้งประสานกับจังหวัด อาเภอให้ทราบถึง
ผลของการผันระบายน้ำจะไปกระทบกับความเป็นอยู่ของประชาชน นั่นก็คือช่วยเหลือประชาชน
ส่วนหนึ่งให้รอดพ้นจากการประสบน้ำท่วม แต่นั่นกลับไปทรมานแก่ประชาชน อีกส่วนหนึ่งสร้างความ
เสียหายให้โดยที่ประชาชนเหล่านั้นมิได้มีการเตรียมการหลีกเลี่ยงป้องกันล่วงหน้า อีกประการหนึ่ง
การประสานการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ขณะที่ภัยกำลังเกิดหรือหลังภัยสงบแล้วก็ตาม หน่วยงาน
หลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสงเคราะห์ช่วยเหลือ ได้แก่ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวง-
แรงงานและสวัสดิการสังคม ในการดำเนินงานกรณีที่มีภัยรุนแรงกินอาณาเขตกว้างขวาง
ถึงขั้นวิกฤต การช่วยเหลือจะมีหน่วยราชการอื่นและองค์การสังคมสงเคราะห์เอกชนเข้ามา
ให้การช่วยเหลือเพิ่มเติมด้วย โดยเฉพาะกรณีที่เกิดภัยในต่างจังหวัด การช่วยเหลือผู้ประสบภัย
ตกเป็นหน้าที่ของประชาสงเคราะห์จังหวัด กรมประชาสงเคราะห์ แต่ในทางปฏิบัติกลับมีหน่วยงาน
และองค์การกุศลเอกชนเข้าไปให้การช่วยเหลือโดยมิได้มีการประสานหรือบอกกล่าวให้
จังหวัดทราบ จึงทำให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเกิดการซ้ำซ้อนและไม่ได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
เกิดความเสื่อมเสียในการช่วยเหลือ ดังจะเห็นได้ว่าประชาชนในบางพื้นที่ที่ประสบภัยอยู่ใน
เส้นทางที่เดินทางสะดวกก็จะมีหน่วยงาน หรือองค์การกุศลถือโอกาสเข้าไปให้การช่วยเหลือได้
เพื่อผลของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ถึงผลการช่วยเหลือ จึงทำให้ผู้ประสบภัยเหล่านั้นได้รับ

สิ่งของช่วยเหลือมากมายเกินความจำเป็น ตรงกันข้ามกับผู้ประสบภัยที่อยู่ห่างไกลคมนาคม หรือการคมนาคมไม่สะดวกก็ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือ หรือรอการช่วยเหลือไปจนกว่าภัยจะสงบ ด้วยเหตุนี้จึงมักได้พบเห็นหรือได้ยินเสมอว่า ประชาชนผู้ประสบอุทกภัยบางท้องที่ถูกรัฐบาล หรือทางราชการไม่เหลียวแล ขาดการช่วยเหลือหรือช่วยแต่ไม่ทันต่อเหตุการณ์ จนมีการ ร้องเรียนและเรียกร้องขอความช่วยเหลืออยู่เนือง ๆ

5. ปัญหาขาดเครื่องมืออุปกรณ์

ปัญหาการขาดเครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่ทันสมัยของ หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันบรรเทาภัย หรือให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยขณะที่ยก ภาลังเกิดขึ้นนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุทกภัยจะเห็นว่าหน่วยป้องกัน เช่น กรมชลประทาน เทศบาล (กทม.) กองทัพบก กองทัพเรือ มีเครื่องมือที่พอเหมาะกับระดับดำเนินการแก้ไข ป้องกันในโครงการใหญ่ ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่หน่วยงานย่อยที่จะต้องแก้ไขป้องกันให้แก่ชุมชน ในพื้นที่ขนาดเล็ก ได้แก่ จังหวัด อำเภอ หรือส่วนราชการอื่นที่มีหน้าที่ยังขาดเครื่องมืออุปกรณ์ ที่จำเป็น เช่น ขาดเครื่องสูบน้ำ เครื่องที่สามารถเข้าถึงทุกสภาพพื้นที่ที่ขณะเกิดอุทกภัย เช่น งานกรณีสภาพพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วมไม่มากนักแต่ก็สร้างความเดือดร้อนให้แก่ชีวิตและความเป็นอยู่ และการสัญจรไปมา บางกรณีพื้นที่นั้นยานพาหนะทุกชนิดไม่สามารถเข้าได้และในขณะเดียวกันเรือ ท้องแบนก็ไม่สามารถใช้ได้เช่นเดียวกัน การช่วยเหลือผู้ที่อยู่ห่างไกลก็ไม่สามารถเข้าไปช่วยได้ ต้องอาศัยเฮลิคอปเตอร์ซึ่งมีอยู่จำนวนน้อย และการใช้แต่ละครั้งต้องสิ้นเปลืองมาก ไม่คุ้มกับการ เข้าไปช่วยเหลือกับกลุ่มชนขนาดเล็ก เครื่องมือที่จำเป็นในสภาพนี้จะต้องเป็นเรือท้องแบนชนิดที่มี ายพิศอยู่บนเรือหรือที่เรียกว่า "แอร์โบส" ซึ่งสามารถเข้าบ้านพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วมทุกสภาพได้ เป็นต้น ดังนั้น การขาดอุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัยหรือเข้าต่อเหตุการณ์และสภาพการณ์ จึงทำให้ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเกิดความล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์ หรือบางทีก็ไม่สามารถให้การ ช่วยเหลือได้เลย คงต้องปล่อยให้ผู้ประสบภัยเหล่านั้นประสบชะตากรรม และต้องคืนรันทบทาง ช่วยเหลือด้วยตนเองอยู่เสมอ

6. ปัญหาการปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกัน

ตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 ได้กำหนดภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ ในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน รวมทั้งควรให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นกำหนดให้ตั้งกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในระดับต่าง ๆ เป็นผู้อำนวยการอยู่แล้ว เช่น ในระดับอำเภอก็มีนายอำเภอเป็นผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอ ระดับจังหวัดก็มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการพลเรือนจังหวัด ระดับท้องถิ่นได้แก่เทศบาลก็มีนายกเทศมนตรีเป็นผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล สำหรับในส่วนกลางก็มีคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนระดับประเทศ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนระดับประเทศ ในกรณีที่เกิดภัยร้ายใหญ่ ๆ อย่างเช่น กรณีอุทกภัยปี 2538 แต่ละระดับก็จัดตั้งกองอำนวยการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในขอบเขตพื้นที่และอำนาจแต่ละระดับอยู่แล้ว โดยจะดำเนินงานประสานการช่วยเหลือกับทุกระดับ ซึ่งสามารถปฏิบัติและอำนวยความสะดวกผู้ประสบภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผู้ประสบภัยคืออยู่แล้ว แต่พอมีเหตุการณ์รุนแรงถึงขั้นวิกฤตหน่วยบังคับบัญชาสูงสุดจะจัดตั้งกองอำนวยการเฉพาะกิจ เพื่อการนี้ขึ้นมาอีกแล้วก็ดึงเอาพลวยราชการต่าง ๆ มาเป็นคณะกรรมการเฉพาะกิจนั้นด้วย ทั้ง ๆ ที่หน่วยราชการเหล่านั้นก็เป็นกรรมการอยู่ในคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ ตามกฎหมายดังกล่าวอยู่แล้วด้วย เหตุนี้ จึงทราเห็นนโยบายที่กำหนดไว้ในคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนระดับชาติกับนโยบายในคณะกรรมการเฉพาะกิจที่ตั้งขึ้นมาขึ้นนั้นเกิดขัดกันหรือไม่สอดคล้องต้องกัน เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติงานแต่ละระดับเกิดความลังเลใจในการปฏิบัติงาน แทนที่จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ กลับกลายเป็นขัดแย้ง สับสน และผลที่สุดประชาชนผู้ประสบภัยสูญเสียสิทธิประโยชน์ก่อนจะถึงได้รับการช่วยเหลือต้องเกิดความสับสนไม่ทันต่อเหตุการณ์ไปด้วย

7. ปัญหาทางด้านประชาชนผู้ประสบภัย

ตามหลักการสังคมสงเคราะห์และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทั่วไปในโลกนี้ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจะให้การช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าให้เร็วที่สุด ต่อจากนั้นก็พยายามหาทางให้ผู้ประสบภัยพยายามช่วยตัวเองให้มากที่สุด มิใช่ให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นไปในลักษณะการชดเชยค่าเสียหายหรือต้องช่วยเหลือทั้งหมด แต่ในทางปฏิบัติ

ประชาชนผู้ประสบภัยเองกลับต้องการให้ทางราชการช่วยเหลือให้มากที่สุดโดยไม่พยายามช่วยตนเองเลย จึงเกิดการเรียกร้องขอความช่วยเหลือเพิ่มเติมอยู่เสมอเข้าลักษณะได้คือจะเอาศอกได้ศอกจะเอาวา เมื่อผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ ก็มีการเดินขบวน ร้องเรียนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของตนเองหรือร้องเรียนนักการเมือง ฝ่ายรัฐบาลเมื่อมีคน หมู่มากมาร้องเรียนก็จำเป็นต้องทำตามคำเรียกร้องทั้ง ๆ ที่การเรียกร้องนั้นอยู่นอกเหนือระเบียบ หลักเกณฑ์ อันที่สุดก็สร้างความเคยชินและเคยตัว ทำให้ประชาชนผู้เดือดร้อนกลุ่มอื่นเอาตาม อย่างบ้าง ทำให้ระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้ ก็ไร้ความหมายสร้างความอึดหนาระอาใจแก่ เจ้าหน้าทีผู้ปฏิบัติอยู่ตลอดมา หรือในบางครั้งผู้บริหารระดับสูงไปชี้แจงประชาสัมพันธ์แก่ราษฎร งานทางที่ไม่ถูก ราษฎรที่ประสบภัยเองก็เอาข้อชี้แจงนั้นหมายึดเป็นหลักเกณฑ์ในการขอความช่วยเหลือจากทางราชการ

บทที่ 8

บทวิเคราะห์และเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าเรื่องสาธารณภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภัยที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย หรือภัยแล้ง ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้ามาข้างต้นเฉพาะอุทกภัย ซึ่งเกิดขึ้นทุกปีมากบ้างน้อยบ้างขึ้นอยู่กับสภาวะอากาศของแต่ละปี การดำเนินการป้องกัน การหลีกเลี่ยงอันตราย รวมทั้งการให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยทั้งก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังภัยสงบ นั้นได้มีแผนงาน โครงการ นโยบาย วิธีการ ตลอดจนระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไว้ถือปฏิบัติเป็นไปในแนวเดียวกันมาตลอด เว้นแต่ปีใดมีภัยร้ายแรง นโยบาย การช่วยเหลือก็อาจจะนอกเหนือไปกว่าระเบียบกฎเกณฑ์ที่วางไว้ ดังนั้น เหตุการณ์อุทกภัยปี 2538 มาศึกษาวิเคราะห์ในแง่มุมต่าง ๆ ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่การเตรียมการป้องกัน การลดอันตราย การให้ความช่วยเหลือ การประสานงานให้ความช่วยเหลือทั้งภาครัฐและ เอกชน ตลอดจนแผนการปฏิบัติงาน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยตลอดระยะเวลาที่เกิดอุทกภัยประมาณ 6 เดือน สามารถวิเคราะห์ ในแง่มุมต่าง ๆ ได้ดังนี้

การวิเคราะห์แผนเรื่องการเตรียมการป้องกันหรือลดอันตรายจากอุทกภัย

ในการวางแผนเตรียมการป้องกันและลดอันตรายจากอุทกภัยนั้น จากการตรวจสอบ ค้นคว้าแล้วยังไม่มีการจัดทำสถิติข้อมูลโดยละเอียดว่า ภาคใดของประเทศไทยที่มีฝนตกมากที่สุด ในภาค และในแต่ละภาคมีพื้นที่ใดบ้างที่เมื่อเกิดมีฝนตกจะเกิดอุทกภัยเป็นประจำ รวมทั้งพื้นที่ที่ ถูกอุทกภัยนั้นมีพื้นที่ส่วนใดบ้างที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย และมีพื้นที่ส่วนใดบ้างในภาคนั้นไม่ค่อย เกิดอุทกภัย ส่วนในระดับจังหวัดก็ยังไม่สถิติข้อมูลในส่วนจังหวัดที่เป็นเครื่องชี้วัดได้ว่า เมื่อเกิด มีฝนตกหนักถึงหนักมากในพื้นที่ส่วนนั้นของจังหวัดจะเกิดอุทกภัยเป็นประจำ หรือพื้นที่ส่วนใดของ จังหวัดที่ส่อแหลมหรือเสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย ลักษณะนี้ต้องมีสถิติข้อมูลอันนี้ลงไปถึงส่วนอำเภอ ด้วย

กล่าวโดยรวมก็คือ จะต้องจัดทำสถิติข้อมูลปริมาณน้ำฝนที่ตกในแต่ละภาคของแต่ละ ปี ว่ามีปริมาณมากน้อยเท่าไร และจะต้องมีข้อมูลว่าในแต่ละภาคในพื้นที่ส่วนใดบ้างเมื่อฝนตก

ลงมาแล้วอยู่บนเกณฑ์ที่จะต้องถูกน้ำท่วมเป็นประจำ และพื้นที่ใดบ้างที่ไม่ถูกน้ำท่วมเลย เมื่อมีฝนตก เหล่านี้จะต้องมีสถิติข้อมูลทุกพื้นที่รวมแล้วเป็นภาครวมทั้งประเทศ ทั้งนี้ เพื่อจะได้เป็นตัวตรวจสอบชี้วัดว่า เมื่อถึงหน้าฝนมีฝนตกติดต่อกันตั้งแต่หนักถึงหนักมาก เกิดขึ้นจะมีพื้นที่ใดบ้างที่ถูกน้ำท่วม และแต่ละพื้นที่นั้นบ้านเรือนราษฎรอาศัยอยู่แห่งละเท่าไร ทรัพย์สินในไร่นามีจำนวนเท่าไร เมื่อทราบข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว ก็สามารถตรวจสอบได้ว่าหากมีฝนพื้นที่ใด ภาคใด ก็จะได้ตั้งเตือนให้ราษฎรที่อยู่อาศัยในบริเวณนั้นได้ป้องกันชีวิตทรัพย์สินของตนเอง หรืออพยพหลบเสี่ยงไปอยู่ยังที่ปลอดภัยจากน้ำท่วม ถ้าทำได้ เช่นนี้ เมื่อเกิดอุทกภัยขึ้นก็ลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินลงไปได้อย่างมาก

วิเคราะห์ในเรื่องการเงินและงบประมาณด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

การใช้เงินงบประมาณแผ่นดินในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยปัจจุบันยังไม่อยู่ในลักษณะเบ็ดเสร็จ (one stop Service) กล่าวคือ ผู้ปฏิบัติไม่ถือเงิน ผู้ถือเงินมาใช้ผู้ปฏิบัติ การจะใช้จ่ายเงินแต่ละครั้งแต่ละเหตุการณ์ หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติช่วยเหลือไม่มีงบประมาณของตนเอง เรื่องนี้โดยเฉพาะจะใช้จ่ายเท่าไรแต่ละครั้งจะต้องขอไปยังหน่วยงานที่ควบคุมเงิน จึงทำให้การช่วยเหลือล่าช้า เพราะหน่วยงานควบคุมเงินมักจะคอยตัดทอนเงินงบประมาณ กล่าวว่าจะมีการจ่ายเกินความเป็นจริง จ่ายซ้ำซ้อน หรือมีการทุจริตคอร์รัปชัน การผูกเงินเร่งด่วนช่วยเหลือผู้ประสบภัยต้องทำทันที และต้องมีงบประมาณจ่ายได้ทันทีด้วย ไม่ต้องถูกควบคุมการใช้จ่ายดังที่เป็นอยู่ ถ้าอยู่ในลักษณะจะหากี่ขอทีอย่างนี้ไม่เกิดเอกภาพในการช่วยเหลือ หน่วยงานควบคุมเงินงบประมาณควรจะต้องทำให้หน่วยผู้ปฏิบัติศึกษาวิเคราะห์ ออกมาในแต่ละปีจะต้องช่วยเหลือผู้ประสบภัยคิดเป็นเงินเท่าไร และมีการคาดการณ์ว่าในปีต่อไปจะเกิดภัยอะไรบ้าง และมีคนเดือดร้อนเท่าไร จะต้องใช้งบประมาณเท่าใด รัฐบาลก็มอบเงินให้หน่วยงานนั้นเอาไว้ใช้เลย ไม่ต้องมาใช้ที่ขอทีที่เกิดความยุ่งยาก ซ้ำซ้อน เพราะการช่วยเหลือผู้ประสบภัยของรัฐบาลนั้นก็ เป็นสวัสดิการที่รัฐให้แก่ประชาชนอย่างหนึ่ง แต่ทำโดยมีขอบเขตจำกัดว่าจะใช้สวัสดิการนี้ให้ต้องประสบภัย เมื่อถือหลักการนี้ได้ก็ไม่ต้องไปคอยควบคุมการจ่ายเงิน เพียงแต่ควบคุมดูแล้วว่าเงินที่นำไปนั้นประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดแค่ไหน อย่างไร เป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์หรือไม่เท่านั้น ดังนั้นการใช้จ่ายงบประมาณด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัย จึงควรรักษาให้มีเอกภาพอย่างสูงสุดด้วย

วิเคราะห์งานเรื่องระเบียบและหลักเกณฑ์อัตราการช่วยเหลือ

ตามหลักเกณฑ์และอัตราค่าใช้จ่ายช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติว่าด้วยกรวางสงเคราะห์ราษฎรผู้ประสบภัย พ.ศ. 2524 โดยกระทรวงการคลัง เป็นผู้ออกระเบียบและหลักเกณฑ์อัตราการช่วยเหลือนี้เมื่ออยู่ถึง 24 ชั่วโมง ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าครอบคลุมปัญหาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัยเกือบทั้งหมดอยู่แล้ว เมื่อเกิดภัยขึ้นจะมีผู้ประสบความเดือดร้อนในเรื่องนี้มากน้อยก็ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของภัยนั้น ในกรณีที่ต้องช่วยเหลือผู้ประสบภัยถึงกับสิ้นเนื้อประดาตัว การช่วยเหลือเบื้องต้นเพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ก็ต้องประกอบด้วยปัจจัย 4 คือ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ฉะนั้นระเบียบนี้พิจารณาแล้วไม่ต้องออกรายละเอียดคาใช้มากเกินความจำเป็น และก็มีอัตราแตกต่างกันออกไปมากมายทำให้ยากแก่การพิจารณาและปฏิบัติไม่มีความคล่องตัว เมื่อจะช่วยเหลือกันทั้งที่ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นหรือแบบเหมาจ่ายไปเลย เช่น ผู้ประสบภัยหมดตัว ก็ให้ช่วยเหลือไปเลย 50,000.- บาท ผู้ประสบภัยที่ได้รับความเสียหายบางส่วนก็ให้จ่ายไปไม่เกิน 25,000.- บาท เป็นต้น ส่วนผู้ประสบภัยจะนำเงินไปใช้จ่ายในเรื่องอะไรก็เป็นสิทธิ์ส่วนตัวของเขา เพราะคนเราความจำเป็นหรือความต้องการอาจจะไม่เหมือนกัน ที่วิเคราะห์ออกมาในลักษณะนี้ได้พิจารณาถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกันภัยบุคคลที่ 3 เมื่อเกิดอุบัติเหตุจากกรรมคณคมกฎหมายจะจ่ายให้ผู้ประสบอุบัติเหตุไปเลย 50,000.- บาท ฉะนั้นผู้ประสบภัยก็มีลักษณะเช่นเดียวกันเพราะประสบอุบัติเหตุจากภัยธรรมชาติ หากทำในลักษณะนี้ได้การช่วยเหลือประชาชนจะสะดวกรวดเร็ว และเกิดความเป็นธรรมตามสิทธิมนุษยชนที่พึงได้รับจากรัฐ

วิเคราะห์งานเรื่องเกี่ยวกับการประสานงานการป้องกันและการให้การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย

ในส่วนที่เกี่ยวกับการประสานงานด้านป้องกันอุทกภัยหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันซึ่งได้แก่ กระทรวงมหาดไทย จังหวัด อาเภอ กรมชลประทาน กรมทางหลวงแผ่นดิน และกรุงเทพมหานคร รวมตลอดถึงหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเสริมการป้องกันด้วย ได้แก่ กองทัพบก กองทัพเรือ ซึ่งแต่ละหน่วยงานต้องมีแผนหรือโครงการป้องกันอุทกภัยในส่วนความรับผิดชอบของตนไว้ทุกชั้นตอนแล้ว แต่ปรากฏว่าพื้นที่ที่วางแผนหรือโครงการนั้นก็ เป็นพื้นที่เดียวกันกับหน่วยงานอื่น ๆ

ก็มีแผนหรือโครงการป้องกันไว้พร้อมด้วย จะต่างกันก็วิธีการลักษณะและรูปแบบ และเวลาเท่านั้น ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าเวลาที่มีการจัดทำแผนป้องกันอุทกภัยจะเห็นว่าต่างคนต่างทำ ดังนั้น เพื่อให้แผนงานโครงการป้องกันอุทกภัยในทุกพื้นที่ได้เป็นไปด้วยความสอดคล้องต่อเนื่องและอยู่ในระยะเวลาเดียวกัน ควรจะมีกฎหมายหรือคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีออกมาเลยว่า กำหนดแผนการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยแห่งชาติออกมาโดยนำเอาแผนและโครงการของแต่ละหน่วยงานมารวมกันเป็นแผนระดับชาติ เพื่อให้แต่ละหน่วยงานสามารถรู้ขอบเขตแนวนโยบายของโครงการต่าง ๆ เพื่อมิให้มีการซ้ำซ้อนหรือต่างคนต่างทำให้มีความสอดคล้องต่อเนื่องกัน ที่สำคัญก็คืองบประมาณในการดำเนินการตามแผนของแต่ละหน่วยงานนั้นจะต้องออกมาพร้อมกันแล้วกำหนดวันดีเดียวในการปฏิบัติงานตามแผนหรือโครงการพร้อมกัน ซึ่งจะทำได้แผนการป้องกันบรรเทา ตลอดจนการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยเกิดประสิทธิภาพและได้ผลประโยชน์สูงสุด

นิกการเมืองกับการเข้ามาเกี่ยวข้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาภัย

นิกการเมืองก็คือ ตัวแทนของราษฎรยอมรับรู้ความต้องการ ได้รับความเดือดร้อนของราษฎร และรวมทั้งรู้พื้นที่ในการดำเนินการเป็นงานเป็นอย่างดี การเป็นตัวแทนราษฎร เมื่อถูกราษฎรเรียกร้องขอความช่วยเหลือในเรื่องใด ส่วนใหญ่นิกการเมืองจะไม่ปฏิเสธราษฎรจะพยายามหาทุกวิถีทางเพื่อตอบสนองความต้องการของราษฎรของตัว หากตอบสนองไม่ได้ก็จะทำหาคะแนนนิยมของตัวเองตกต่ำและจะเป็นผลต่อการเลือกตั้งครั้งต่อไปด้วย ชื่อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนต่อนิกการเมืองจะสำเร็จได้มิได้อยู่ที่นิกการเมืองฝ่ายเดียว นิกการเมืองจะต้องวิ่งเต้นทุกรูปแบบเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบตามความต้องการของประชาชนช่วยดำเนินการให้ จึงจะเสร็จและบรรลุความต้องการได้ ซึ่งความต้องการบางเรื่องก็ไปขัดกับระเบียบหลักเกณฑ์ และงบประมาณในการดำเนินการ ถ้าจะทำให้เป็นผลสำเร็จได้ก็จะต้องหลีกเลี่ยงยกเว้นหรือละเลยต่อระเบียบหลักเกณฑ์นั้นหรือไม่ บางครั้งถึงกับแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผนและโครงการเลยก็มี เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ทำให้แผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ต้องไปกระทบกับแผนและโครงการอื่น ๆ ด้วย จึงทำให้เกิดผลกระทบเป็นลูกโซ่ตามกันไปต้องเสียเวลาแก้ไขปรับแก้กันใหม่หมด ทำให้การช่วยเหลือหรือการป้องกันตามแผนนั้นต้องเลื่อนกำหนด ทำให้ไม่ทันต่อเหตุการณ์จึงก่อให้เกิดผลเสียต่อการปฏิบัติงานอย่างมาก

วิธีเอกชนรับใบคำเนิมนการบ้างเพื่อแก้ปัญหาขาดเจ้าหน้าที

เมื่อเวลาเกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรงและมีผู้ประสบภัยเป็นจำนวนมาก อย่างกรณีเกิดอุทกภัยปี 38 จะเห็นว่าการดำเนินงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยไม่ทันต่อเหตุการณ์ และความเดือดร้อนของประชาชน เพราะพื้นที่ประสบภัยกว้างขวาง จำนวนคนเดือดร้อนมีมาก และกระจัดกระจายกันทั่วประเทศ เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบที่จะปฏิบัติก็มีไม่เพียงพอ จึงทําให้เกิดความล่าช้า และไม่ทั่วถึง วิธีการแก้ไขปัญหานี้ไม่ว่าจะนำเอาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมบ้างมาก เช่น ให้อาสาสมัครทุกระดับพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันนี้ก็มีอยู่แล้วในรูปของกรรมการศูนย์-สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน แต่กรรมการไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ เพราะขาดอำนาจหน้าที่แน่ชัด ฉะนั้น จึงควรมอบอำนาจหน้าที่แก่ศูนย์สงเคราะห์ฯ บ้างมาก โดยมีระเบียบและกฎหมายรองรับอำนาจหน้าที่นั้น ๆ ด้วย นอกจากนี้ควรจะนำเอาหลักการที่กระจายให้ภาคเอกชนรับใบคำเนิมนการในลักษณะของ Contract out คือ ให้เอกชนรับไปดำเนินการแทนหน่วยงาน ในกรณีที่มีการช่วยเหลือนั้นขาดเจ้าหน้าที่ และทําไม่ทั่วถึงก็ให้เอกชนรับใบคำเนิมนการในพื้นที่ใดที่ที่หนึ่ง แล้วเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเป็นผู้ควบคุม ดูแลควบคุมให้เงินไปตามสัญญาที่กำหนดไว้ ก็จะสามารถช่วยในเรื่องขาดเจ้าหน้าที่ได้มาก

วิเคราะห์เกี่ยวกับประชาชนผู้ประสบภัย

กรณีเกิดการต่อว่าต่อขานเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปดำเนินการปิดกั้นหรือป้องกันทำให้เกิดน้ำท่วมในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ทำให้ประชาชนในพื้นที่นั้นได้ประโยชน์ แต่ประชาชนอีกพื้นที่หนึ่งกลับต้องเสียประโยชน์ บางเหตุการณ์ถึงกลับเข้าไปทำลายสิ่งขวางกั้นนั้น เพื่อให้ฝ่ายที่ได้รับประโยชน์ได้มีสภาพความเดือดร้อนเช่นเดียวกับคนข้าง เรียกว่าเดือดร้อนกันให้เดือดร้อนกันทั้งหมด ซึ่งลักษณะเช่นนี้เกิดจากประชาชนมีความตั้งใจคล้ายกับเหตุการณ์ หรืออาจจะเกิดความวิตกกังวลหรือเกรงว่าตกเพราะทรัพย์สินของตนได้รับความเสียหาย เกรงว่าจะไม่มีใครช่วยเหลือหรือช่วยได้ไม่เหมือนเก่าเหล่านี้ ทำให้ประชาชนเกิดอารมณ์ที่จะคิดทำลายให้เกิดความสะใจ ปัญหาเหล่านี้จะเกิดขึ้นทุกครั้งที่มีอุทกภัยเกิดขึ้น ดังนั้นวิธีการผ่อนคลายเป็นลดความตั้งใจคล้ายสถานการณ์เช่นนี้ได้ก็คือ

1. รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องงาน เรื่องการป้องกันบรรเทาจะต้องดำเนินการให้เต็มพื้นที่ทั้งหมด โดยต้องยอมเสี่ยงประมาณเท่าใดก็ต้องทำ มิใช่ประหยัดงบประมาณ หรืองบประมาณไม่พอก็ทำเฉพาะแห่งเท่านั้น ก็จะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำได้
2. สิ่งที่รัฐบาลทำเพื่อป้องกันบรรเทาความเดือดร้อนนั้น ถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจของทุกคน และถ้าจะทำให้เกิดความหวงแหนยิ่งขึ้น โครงการใดที่รัฐบาลจะทำเพื่อประชาชนในพื้นที่ใด ก็ควรเอาประชาชนในพื้นที่นั้นมาร่วมดำเนินการด้วยในลักษณะจำคนในพื้นที่นั้น ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่สิ่งเหล่านั้นเขาได้ทำร่วมกับมือของเขาเอง จะเกิดความเป็นเจ้าของ ฉะนั้นใครจะมาทำลายก็จะเกิดความหวงแหนและจะคอยรักษาป้องกันด้วย
3. ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบอย่างถ่องแท้ว่า นโยบายหรือโครงการที่จะดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัยให้แก่ประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ มิได้หมายความว่า จะป้องกันประชาชนในพื้นที่นั้นได้ทั้งหมด คงจะต้องมีประชาชนบางส่วนที่ไม่ได้รับผลการป้องกันจากโครงการนั้น ๆ ขณะเดียวกันรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องก็จะต้องให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากการไม่ได้ประโยชน์จากโครงการนั้น เป็นกรณีพิเศษ แตกต่างไปจากการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยในพื้นที่ที่ได้ประโยชน์จากโครงการนั้น
4. ประการสำคัญอยู่ที่ตัวเจ้าหน้าที่ที่ลงไปปฏิบัติตามโครงการนั้น จะต้องรู้จักประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจ และต้องมีจิตวิทยาในการชี้แจงด้วย มิใช่มีหน้าที่ทำก็ทำอย่างเดียว ประชาชนจะมาสอบถามร้องเรียนอย่างไรไม่สนใจ ทำต่อแต่เดียวอย่างนี้ก็ทำให้ประชาชนซึ่งกำลังมีความรู้สึกอ่อนไหวเพราะบางเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น ๆ อยู่แล้ว ก็เกิดการมีอารมณ์ต่อต้านและทำลายในที่สุดด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ในด้านงบประมาณสำหรับการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่แก่ส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนที่กำลังเดือดร้อนเป็นไปอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนประจำปีไว้ให้แก่ส่วนราชการให้เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน โดยให้ส่วนราชการนั้นทำการวิเคราะห์สถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดอุทกภัยในปีต่อไปว่า จะมีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด และภัยนั้นจะก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนเท่าใด แจ้งให้สำนักงานงบประมาณทราบ เพื่อจะได้พิจารณาจัดสรรเงินงบประมาณสำหรับการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างเพียงพอ มิใช่จะซ้ำเท่าไรก็ขอไปที่หนึ่งเหมือนปัจจุบัน ซึ่งจะเกิดปัญหาและความล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ

2. ในด้านการบริหารป้องกันและบรรเทาภัยปรากฏว่า ปัจจุบันมีหน่วยงานราชการหลายหน่วยงานต่างก็มีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการทั้งในด้านป้องกันและลดอันตราย รวมทั้งการให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือ จึงทำให้การปฏิบัติงานบางครั้งเกิดความซ้ำซ้อน บางครั้งหรือบางเหตุการณ์ถึงกับสับสนอลหม่านในการปฏิบัติ ก่อให้เกิดความล่าช้าและไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อมิให้มีเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้น จึงน่าจะมีการรวมหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบคล้ายกันมาไว้เป็นหน่วยงานเดียว หรือจัดเป็น INTEGRATE นอกจากนี้เมื่อมีเหตุการณ์ใหญ่ ๆ และรุนแรงเกิดขึ้น รัฐบาลมักจะจัดตั้งหน่วยบัญชาการเฉพาะกิจก็ได้ หน่วยปฏิบัติงานช่วยเหลือเฉพาะกิจก็ได้ขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นตัวเอกการบริหารราชการทุกเรื่อง ดังนั้นเมื่อมีการจัดกลุ่มหน่วยงานดังกล่าวแล้ว ให้หน่วยงานนั้นอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐบาลโดยตรง คือ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้เพื่อให้การป้องกันและบรรเทาภัยกับการให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้เป็นหนึ่งเดียวกัน ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน และประชาชนก็จะได้รับประโยชน์สูงสุดด้วย

3. ด้านกฎหมายและระเบียบสำหรับเป็นหลักในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัย ปัจจุบันกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอยู่กระจัดกระจายตามหน่วยราชการที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งการทำงานช่วยเหลือจะต้องมีการประสานให้สอดคล้องกัน โดยยึดหลักกฎหมายและระเบียบ แต่ในทางปฏิบัติต้องมาคอยค้นหาระเบียบและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ หากไม่มีคู่มือในการทำงาน แล้วก็ทำให้เกิดความล่าช้า ฉะนั้นการป้องกันและบรรเทาภัยจะต้องทำโดยเร่งด่วนให้ทันต่อเหตุการณ์ จึงควรมีกฎหมายหรือระเบียบหลักเกณฑ์ที่ว่าด้วยการป้องกันและบรรเทา

ไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้หน่วยงานปฏิบัติเป็นไปตามนโยบายเดียวกัน และเป็นการป้องกันหรือลดการปฏิบัติงานซ้ำซ้อนอันสิ้นเปลืองและสวัสดิการ

4. ในด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชนทั่วไปในเรื่องของการป้องกันและบรรเทาภัย ตลอดจนการหลีกเลี่ยงหรือลดอันตรายจากสาธารณภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภัยจากธรรมชาติต้องมีการสอนชี้แนะให้ประชาชนได้ทราบไว้ล่วงหน้าอย่างละเอียดทุกขั้นตอน และต้องถือว่าเป็นเรื่องสำคัญยิ่งประการหนึ่ง เพราะเท่ากับความเป็นความตายของประชาชน ดังนั้นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้มีการเตรียมพร้อม เพื่อป้องกันหรือหลีกเลี่ยงหรือลดอันตรายจากภัยธรรมชาติ จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกาศเตือนของกรมอุตุนิยมวิทยาที่เตือนให้ประชาชนระวังภัยอันตรายอันเกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น ลมพายุ ฝนตก แผ่นดินไหว เป็นต้น ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก เมื่อเกิดภัยธรรมชาติขึ้นแต่ละครั้ง ทั้งนี้ก็เพราะไม่มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นควรมีกฎหมายบังคับให้สื่อทุกชนิดทุกประเภทต้องโฆษณาประชาสัมพันธ์ภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อกรมอุตุนิยมวิทยาออกประกาศเรื่องดินฟ้าอากาศ โดยต้องดำเนินการอย่างจริงจังและมีบทบังคับลงโทษ หากสื่อใดไม่ปฏิบัติตามนี้ด้วย

บรรณานุกรม

1. "เศรษฐศาสตร์วิศวกรรมทรัพยากรน้ำ" ดร.สมบูรณ์ ลูจีระ ภาควิชาวิศวกรรมโยธา
คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. "การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม" คู่มือสำหรับการสอนและการอบรม โดย
นิวัติ เรืองพานิช โครงการตำราปฏิบัติการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
เล่ม 1 คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2533
3. "อุทกภัย 38" สรุปรายงานความเสียหายและผู้ประสบอุทกภัย พ.ศ. 2538
กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
4. หลักเกณฑ์และแนวทางการช่วยเหลือผู้ประสบความเดือดร้อนจากอุทกภัยปี 2538
(แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 2) จากกองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย
5. สรุปการรายงานการป้องกันและช่วยเหลืออุทกภัย 2538 ด้านสิ่งสาธารณประโยชน์
ของกองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
6. สถิติข้อมูลอุทกภัยวิทยา จากอุทกพงศกฤษณ์ เสนิงวงศ์ นักอุทกนิยมวิทยา 7 กรมอุทกนิยมวิทยา
7. พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522
8. แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2536
9. ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ
กรณีอุทกภัย พ.ศ. 2538
10. ระเบียบคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเคราะห์ราษฎร
ผู้ประสบสาธารณภัย พ.ศ. 2524